

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA MOTIVACIJSKIH DEJAVNIKOV IN OVIR ZA
UDELEŽBO ŠTUDIJSKE IZMENJAVE**

Eva Gojković

Ljubljana, september 2019

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA MOTIVACIJSKIH DEJAVNIKOV IN OVIR ZA UDELEŽBO
ŠTUDIJSKE IZMENJAVE**

Kandidatka: Eva Gojković
Vpisna številka: 04044269
Študijski program: Univerzitetni študijski program Upravljanje javnega sektorja
prva stopnja

Mentor: doc. dr. Lan Umek

Ljubljana, september 2019

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana, Eva Gojkovič, študentka Univerzitetnega študijskega programa Upravljanje javnega sektorja prva stopnja, z vpisno številko 04044269, sem avtorica diplomskega dela z naslovom Analiza motivacijskih dejavnikov in ovir za udeležbo študijske izmenjave. S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu literature in virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala mag. Nataša Koražija, prof. slov.

Ljubljana, september 2019

Podpis avtorice:

POVZETEK

Študij v tujini je edinstvena priložnost, ki študentu razširi obzorje, ponudi možnost za osebni razvoj in drugačen pogled na svet. Ravno zato preseneča dejstvo, da udeležba študijske izmenjave na Fakulteti za upravo ni večja.

Do sedaj še ni bilo narejene raziskave, zakaj se na Fakulteti za upravo kljub dobri promociji študijskih izmenjav, raznoliki izbiri in podpori s strani fakultete študentje zanjo ne odločijo. Iz tega razloga smo v diplomskem delu analizirali dejavnike, ki so študente Fakultete za upravo najbolj motivirali za udeležitev študijske izmenjave. Prav tako smo preučili, kaj je študente pri udeležbi najbolj oviralo oziroma kaj so bili razlogi, da se študijske izmenjave niso udeležili. V diplomskem delu smo zbrali in preučili literaturo o motivaciji, študijski mobilnosti ter povezali motivacijske teorije s študijsko izmenjavo.

Na podlagi dosedanjih raziskav glede motivacije in ovir pri odhodu na študij v tujino smo nato naredili anketni vprašalnik. Poleg demografskih podatkov smo spraševali po največji podpori pri udeležitvi študijske izmenjave, kaj je bil glavni razlog za udeležitev le-te in za oceno vseh ponujenih motivacijskih razlogov. Obe skupini anketirancev smo nato povprašali še za glavno oviro pri udeležbi oziroma glavni razlog za neudeležbo in ocenitev vseh ponujenih ovir/razlogov. V raziskavi je sodelovalo 57 študentov Fakultete za upravo. S statistično analizo smo ugotovili, da je glavni razlog za udeležbo študijske izmenjave želja po življenjski izkušnji. Udeležence so najbolj motivirale želje po novih izkušnjah, priložnost za osebni razvoj kot tudi spoznavanje novih kultur. Glavno oviro pri udeležencih je predstavljala prenizka štipendija, ki jo pridobijo z odhodom na izmenjavo. Glavni razlog za neudeležbo študijske izmenjave pa predstavljajo družina in osebna razmerja.

Ključne besede: študijska izmenjava, motivacija, motivacijski dejavniki, ovire, analiza.

ABSTRACT

ANALYSIS OF MOTIVATIONAL FACTORS AND BARRIERS TO PARTICIPATE IN STUDY EXCHANGE

Studying abroad is a unique opportunity that broadens students' horizons, offers opportunities for personal development and a different worldview. That is why it is surprising that participation in the study exchange is not higher at the Faculty of Administration.

So far, no research has been done on why students of the Faculty of Administration, do not choose it despite the good promotion of study exchanges, the diverse selection and support of the faculty. For this reason, the diploma thesis analyzed the factors that most motivated the students of the Faculty of Administration to attend the study exchange. We also examined what were the main barriers for students to attend or what were the reasons for not participating in the study exchange. In the diploma thesis, we collected and examined the literature on motivation, study mobility and linked motivational theories to study exchange.

Based on previous researches on the motivations and barriers to going to study abroad, we made a questionnaire. In addition to demographic data, we asked for the greatest support in attending the study exchange, what was the main reason for attending it and for evaluating all the motivational reasons offered. We then asked both groups of respondents the main barrier to participation, or the main reason for not participating and an assessment of all barriers/reasons offered. 57 students from the Faculty of Administration participated in the research. Statistical analysis revealed that the main reason for participating in the study exchange is the desire for life experience. The participants were most motivated by the desire for new experiences, the opportunity for personal development as well as learning about new cultures. The main obstacle for the participants was the low scholarship they receive by going to the exchange. The main reason for not participating in the study exchange is family and personal relationships.

Key words: study exchange, motivation, motivational factors, barriers, analysis

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	iii
POVZETEK	v
ABSTRACT	vi
KAZALO	vii
KAZALO PONAZORITEV	viii
KAZALO GRAFIKONOV	viii
KAZALO SLIK.....	viii
KAZALO TABEL	viii
1 UVOD	1
2 MOTIVACIJA	2
2.1 VRSTE MOTIVOV	3
2.2 MOTIVACIJSKI DEJAVNIKI.....	4
2.3 MOTIVACIJSKE TEORIJE.....	5
2.3.1 Motivacijska teorija Maslowa	5
2.3.2 Alderferjeva motivacijska teorija	6
2.3.3 Herzbergova motivacijska teorija	7
2.3.4 Vroomova motivacijska teorija	8
2.3.5 Povezava motivacijskih teorij s študijsko mobilnostjo	9
3 ŠTUDIJSKA MOBILNOST	11
3.1 ZAČETEK ŠTUDIJSKE MOBILNOSTI	12
3.2 CILJ MOBILNOSTI	13
3.3 MOTIVACIJSKI DEJAVNIKI MOBILNOSTI.....	13
3.4 OVIRE PRI MOBILNOSTI	15
3.5 PROGRAMI IZMENJAVE NA FAKULTETI ZA UPRAVO	16
3.5.1 Erasmus.....	16
3.5.2 Erasmus+.....	17
3.5.3 CEEPUS.....	18
4 ANALIZA RAZISKAVE.....	19
4.1 ANKETNI VPRAŠALNIK.....	19
4.2 OPISNE STATISTIKE	19
4.3 ANALIZA REZULTATOV RAZISKAVE	22
4.4 PREVERJANJE HIPOTEZ	27
5 ZAKLJUČEK	30
LITERATURA IN VIRI	33
PRILOGE	35
PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK	35

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Udeležba pri programu Erasmus v obdobju od 1987 do 2013	17
Grafikon 2: Spol študentov.....	20
Grafikon 3: Letnik študija študentov	20
Grafikon 4: Udeležba študentov študijske izmenjave	21
Grafikon 5: V katerem letniku so študentje odšli na izmenjavo	21
Grafikon 6: Kdo je bil pri odločitvi študenta za odhod na izmenjavo največja podpora oz. motivacija	22
Grafikon 7: Koliko so študente pri njihovi odločitvi na odhod na izmenjavo, podpirali oz. motivirali drugi	23
Grafikon 8: Glavni razlog študentov za udeležbo študijske izmenjave	23
Grafikon 9: Vpliv razlogov na študentovo odločitev za udeležbo študijske izmenjave	24
Grafikon 10: Največje ovire pri udeležbi študijske izmenjave	25
Grafikon 11: Velikost ovir pri udeležbi študijske izmenjave	25
Grafikon 12: Glavni razlogi študentov za neudeležbo študijske izmenjave.....	26
Grafikon 13: Velikost ovir pri neudeležbi študijske izmenjave	26
Grafikon 14: Primerjava glavnih ovir pri udeležbi/neudeležbi študijske izmenjave	28

KAZALO SLIK

Slika 1: Hierarhija potreb po Maslowu	6
Slika 2: Alderferjeva lestvica potreb.....	7
Slika 3: "Dvofaktorski" dejavniki po Herzbergu	8
Slika 4: Vroomov proces pričakovanja	9

KAZALO TABEL

Tabela 1: Opisne statistike dveh neodvisnih vzorcev	28
Tabela 2: Rezultati t-testa neodvisnih vzorcev	29

1 UVOD

Dokazano je, da ima mednarodna mobilnost študentov številne koristi, od izboljšanih učnih kompetenc, do osebnega razvoja, velja pa omeniti tudi povečane možnosti za zaposlitev. Toda kljub vsem prednostim se na Fakulteti za upravo le redki študentje odločijo za udejstvovanje študijske izmenjave in žal ne izkoristijo danih možnosti, ki jih ponuja fakulteta.

Študijske izmenjave sem se tudi sama udeležila in vem, da se jo na Fakulteti za upravo dosti promovira, zato me preseneča, da se več študentov ne odloči za odhod na študij v tujino. Namen diplomskega dela je torej raziskati, zakaj se kljub dobri promociji študijskih izmenjav na Fakulteti za upravo študentje zanj ne odločijo. S tem namenom bomo preučili glavne razloge za odhod na študijsko izmenjavo in največje ovire – tako pri tistih, ki so se izmenjave udeležili, kot tistih, ki se je niso.

Kot udeleženka študijske izmenjave v drugem semestru tretjega letnika lahko o marsičem povem iz prve roke. Že v prvem letniku na Fakulteti za upravo sem marsikaj slišala o študiju v tujini in tema me je takoj pritegnila. Sprva so bili to le pogovori s sošolci in bližnjimi, ki so se sami udeležili študijske izmenjave in dejstvo, ki sem ga takoj opazila je, da so vsi do zadnjega imeli čudovite izkušnje in spomine. Kmalu sem zasledila, da se na fakulteti o študijski izmenjavi dosti govori in se jo tudi promovira. Organizirali so informativni dan, kjer so predstavili programa Erasmus+ in CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies). Razložili so nam celoten postopek prijave, najbolj všeč pa so mi bile predstavitve študentov, ki so se študija v tujini tudi sami udeležili. Na informativnem dnevu je bilo prisotnih ogromno študentov, zato je dejstvo, da se študijske izmenjave na Fakulteti za upravo ne udeleži veliko študentov, še posebej zanimivo. Zanima nas, kateri so dejavniki, ki so vplivali na odločitev študentov, da se oziroma se ne udeležijo študijske izmenjave.

Diplomsko delo bi pripomoglo fakulteti dobiti boljši vpogled v to situacijo in kako pristopiti k študentom, da bi bili bolj motivirani za širjenje svojih obzorij in stopanje izven svoje cone udobja – za kar pa je študijska izmenjava idealna.

Cilji diplomskega dela so:

- prikazati stanje na področju participacije študentov v študijski izmenjavi na Fakulteti za upravo;
- raziskati motivacijo študentov za udeležbo študijske izmenjave;
- raziskati razloge za neudeležbo študentov pri študijski izmenjavi;
- povezati teorijo s praktičnim delom, zato bi podrobno in natančno preučila motivacijo (znotraj nje pa motivacijske teorije in motivacijske procese), mobilnost študentov in program študijske izmenjave;

- napisati diplomsko delo, ki bo v pomoč Fakulteti za upravo;
- ozavestiti študente o pozitivnih doprinosih študijske izmenjave.

Pri izdelavi diplomske naloge smo uporabili:

- deskriptivno metodo, s katero smo na osnovi preučevanja domače in tuje literature opisali motivacijo, motivacijske teorije ter študij v tujini;
- metodo anketiranja, s katero smo na osnovi zbiranja in obdelave podatkov, pridobljenih s pomočjo ankete, preverili dane hipoteze;
- statistične metode, s katerimi smo zbrane podatke uredili ter grafično in tabelarično prikazali kot tudi preverili hipoteze s statističnimi testi.

Raziskovalne hipoteze:

- Hipoteza (H1): Najpogostejši razlog za udeležbo študijske izmenjave je želja po življenjski izkušnji.
- Hipoteza (H2): Nizka štipendija predstavlja največjo oviro pri odločitvi za izmenjavo (tako pri tistih, ki so se je udeležili, kot tistih, ki se je niso).
- Hipoteza (H3): Udeležencem izmenjave znanje tujega jezika predstavlja manjšo oviro kot neudeležencem.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih poglavij, vključno z zaključkom. V uvodu sta predstavljena problem in namen diplomskega dela kot tudi cilji in metode raziskovanja. Drugo in tretje poglavje predstavljata teoretični del diplomskega dela. V drugem poglavju je razložena motivacija, njen vpliv na naše delovanje in obstoj kot na sam potek življenja. Opisane so različne motivacijske teorije, ki nam skušajo pojasniti, vsaka na svoj način, kakšen je namen motivacije. S pomočjo le-teh smo nato razložili vpliv motivacije na študente, ki se udeležijo študijske izmenjave. Tretje poglavje zajema študijsko mobilnost – njen začetek, cilje in pomen. Prav tako vključuje tudi pregled predhodnih raziskav, ki se nanašajo na motivacijske dejavnike in ovire pri študijski izmenjavi, kar smo kasneje vključili v anketni vprašalnik. Tretje poglavje se zaključi s predstavitev programov študijske izmenjave na Fakulteti za upravo. Četrto poglavje prikazuje empirični del diplomskega dela. Predstavili smo anketni vprašalnik in opisne statistike, ki so ponazorjene z grafi. V tem poglavju smo tudi postavili tri hipoteze, ki smo jih preverili na opisni ravni kot tudi s statističnim testom. Rezultate smo prikazali v obliki tabel in grafov. Na koncu je celotno diplomsko delo strjeno v zaključku.

2 MOTIVACIJA

Na vprašanje "Zakaj človek dela?" nekateri preprosto odgovorijo – zaradi denarja. Človek naj bi delal zato, da bi lahko sebi in ljudem, ki so od njega odvisni, priskrbel sredstva za

preživetje. Drugi, ki niso materialno usmerjeni, na vprašanje odgovarjajo drugače – človek dela zato, da bi se uveljavil (Lipičnik, 2007, str. 66).

S preučevanjem motivacije skušamo ugotoviti, kaj pripravi človeka, da nekaj naredi ali ne. Je eden bistvenih dejavnikov, ki vpliva na to, da ljudje kljub enakimi sposobnostmi ne dosegajo približno enakih dosežkov. Motivacija je tesno povezana s človekovim delom oz. z vso njegovo aktivnostjo. Zajema vsa gibalna našega vedenja: potrebe, motive, želje, cilje, vrednote, ideale, interese, voljo. Naša dejanja povzročajo in usmerja motivacija. Za vsako človekovo aktivnostjo tiči nek vzrok, potreba, ki jo bo človek s svojo aktivnostjo zadostil. Neposreden povod za delovno aktivnost pa so neki cilji, ki morajo biti povezani s človekovimi točno določenimi potrebami. Motivacijo torej predstavljajo vsi procesi spodbujanja, vzdrževanja in usmerjanja telesnih in duševnih dejavnosti zato, da bi uresničili svoj cilj (Černetič, 1997, str. 78; Mihelič, 2007, str. 164).

2.1 VRSTE MOTIVOV

Motiv je tisto, kar spodbuja osebo, da deluje na določen način ali vsaj razvije nagnjenost k specifičnemu vedenju (Kast & Rosenzweig, 1985, str. 296). Obstaja več različnih motivov, ki se med seboj razlikujejo predvsem po svojem pomenu:

- Glede na vlogo, ki jih imajo motivi v našem življenju, poznamo *primarne* in *sekundarne* motive. Primarni motivi nas usmerjajo k tistim aktivnostim, ki nam omogočajo preživetje. Omeniti moramo, da se gre v tem primeru tudi o potrebah, ki so lahko biološke ali socialne narave. Sekundarni motivi so tisti, ki v nas povzročijo neko zadovoljstvo, a ne ogrožajo našega življenja, če niso zadovoljeni.
- Glede na nastanek, ločimo motive na *podedovane* (s katerimi se rodimo) in *pridobljene* (pridobimo jih skozi življenje).
- Glede na razširjenost motivov poznamo *univerzalne* motive, ki so prisotni pri vseh ljudeh, *regionalne* motive, ki se nahajajo na določenih območjih, in *individualne* motive, ki jih imajo posamezniki (Lipičnik, 1994, str. 491).

Vloga, nastanek in razširjenost motiva so kriteriji, ki se uporabljajo za oblikovanje treh skupin smernic, ki usmerjajo človekovo delovanje. V prvo skupino smernic sodijo primarne biološke potrebe, med katere spadajo: potrebe po vodi in hrani, potrebe po spanju in počitku, potrebe po fizični celovitosti itd. Ta skupina silnic vodi človeka do takšnih ciljev, ki mu omogočajo preživetje, zato jim pravimo tudi primarne potrebe. Ker so v povezavi s človekovo biološko zgradbo, imajo te smernice tudi ime biološke. Te potrebe se nahajajo pri vseh ljudeh in so podedovane, kar pomeni, da so univerzalne. Na njihov nastanek ni mogoče zavestno vplivati, te potrebe preprosto moramo zadovoljiti. V drugo skupino silnic sodijo primarne socialne potrebe, med katere štejemo potrebe po družbi, potrebe po uveljavljanju, potrebe po spremembi, potrebe po simpatiji itd. Če te potrebe niso zadovoljene, lahko pride do hudih motenj v človekovem življenju, zato sodijo med primarne

potrebe. Če ne zadovoljimo naše potrebe po družbi, imamo lahko občutek osamljenosti, nezadovoljena potreba po uveljavljanju, nam da lahko občutek manjvrednosti, prav tako nezadovoljena potreba po spremembi lahko vodi v občutek enoličnosti. Vsem naštetim stanjem bi se skoraj vsak najraje izognil. Za primarne socialne potrebe je tudi značilno, da so pridobljene in da jih je človek verjetno že v zgodnji mladosti navzel iz okolja. Zato lahko sklepamo, da ima okolje velik vpliv na nastanek teh potreb. Regionalna razširjenost primarnih socialnih potreb nakazuje na to, da so v različnih krajih različne. Tudi tukaj lahko motnje pri zadovoljevanju potreb ogrožajo človekovo življenje v družbi, saj se potrebe nanašajo na socialno področje človekovega življenja. Značilno za to skupino silnic je, da lahko nanje zavestno vlivamo in do neke mere tudi zavestno spreminjamo vedenje ljudi v družbi. Toda njihova regionalnost preprečuje, da bi to lahko povsod storili na isti način. Tretja skupina silnic, ki ima vpliv na človekovo vedenje, se imenuje sekundarni motivi. Med te silnice, ki spodbujajo človekovo aktivnost, spadajo interesi, stališča in navade. Ti motivi so individualni, pridobljeni in se nanašajo na socialni del človekovega življenja. Zelo težko je vplivati na smer vedenja, ki ga sprožijo te silnice, predvsem zato, ker ne moremo uporabljati šablonskih pristopov, ki so učinkovali pri drugih ljudeh, saj so te potrebe individualne in moramo najti ustrezno orodje za vsakega posameznika posebej (Lipičnik, 1998, str. 157–159).

2.2 MOTIVACIJSKI DEJAVNIKI

Raziskave so pokazale, da na človekovo aktivnost nikoli ne vpliva samo en dejavnik, temveč več zelo zapletenih, poznanih in nepoznanih dejavnikov (Brejc, 2004, str. 67). Med številnimi dejavniki, ki vplivajo na motivacijo, avtorji poudarjajo sledeče:

- Razlike med posamezniki
Vsak človek je unikat. Vrednote, stališča in interesi predstavljajo naše individualne značilnosti, ki jih prinesemo s seboj na delo oziroma v našem primeru na fakulteto. Kot se lastnosti razlikujejo od človeka do človeka, se razlikujejo tudi razlogi, kaj nas motivira.
- Lastnosti dela
Lastnosti dela predstavljajo različne dimenzije, ki delo določajo, omejujejo in izzivajo. Med značilnosti dela sodijo tudi zahteve po zmožnostih, ki določajo kdo lahko naloge opravi od začetka do konca.
- Organizacijska praksa
Organizacijsko prakso sestavljajo pravila, splošna politika in sistem nagrajevanja v organizaciji (Černetič, 2007, str. 237; Lipičnik, 1998, str. 162-163).

2.3 MOTIVACIJSKE TEORIJE

Že v Antični Grčiji so se misleci ukvarjali s teorijami o motiviranosti. Teorije, ki jih obravnavamo v današnjih časih, pa imajo svoj začetek v tridesetih letih 20. stoletja. Njihov cilj je razložiti naš odnos do dela, zakaj delamo in od katerih dejavnikov je odvisno naše delo. Ena od osnovnih in temeljnih ugotovitev teh teorij je, da je človekova navdušenost za delo predvsem odvisna od stopnje njegove motivacije. Motivacijske teorije se delijo na tiste, ki preučujejo, kaj motivira vedenje – vsebinske teorije – in na tiste, ki se osredotočajo na to, kako motivirati – procesne teorije (Černetič, 2007, str. 223).

Vsebinske teorije se osredotočajo na potrebe, ki motivirajo vedenje. V nekaterih virih so vsebinske teorije označene tudi kot "teorije potreb". Vsebinske teorije poskušajo pojasniti tista specifična vprašanja, ki dejansko motivirajo posameznika pri delu. Ta motivacijska vprašanja se ukvarjajo z ugotavljanjem potreb ljudi in njihovimi relativnimi močmi ter cilji, ki jih želijo doseči, da bi te potrebe zadovoljili (Naoum, 2001, str. 230-231).

Procesne teorije preučujejo bistvene procese ravnanja z ljudmi, ti procesi pa vodijo do določenih ciljev. Navedene teorije imajo podlago v ravnanju ljudi. Ljudje ocenijo, kakšne so lahko posledice posameznega ravnanja ter se potem ravno zaradi teh posledic oziroma izida zavestno odločijo in izberejo to ravnanje (Marzel, 2000, str. 349).

Nobena posamezna motivacijska teorija ne pojasnjuje vseh vidikov motivov ljudi ali pomanjkanja motivov. Vsaka teoretična razlaga lahko služi kot osnova za razvoj tehnik motiviranja

2.3.1 Motivacijska teorija Maslowa

Teorija potreb po Maslowu je najverjetneje najbolj znana motivacijska teorija. Za njo je značilna hierarhija potreb, ki jo najlažje ponazorimo s stopnicami ali piramido, kar je prikazano na sliki 1. Čisto spodaj so temeljne fiziološke potrebe, sledita potrebe po varnosti in socialne potrebe, še stopnička višje je potreba po samospoštovanju in na samem vrhu je potreba po samopotrjevanju. Zadovoljitev potreb poteka po stopnicah oziroma ravneh navzgor, toda lahko se zgodi, da posameznik "pade" nekaj ravni navzdol in se potem znova vzpenja (Brejc, 2004, str. 57).

Fiziološke potrebe so elementarne potrebe, ki so v nas prisotne že ob rojstvu in se nam jih ni treba naučiti (potrebe po hrani, pijači, zraku, spanju itd.). Maslow je poudaril, da naše telo in um ne moreta dobro delovati, če te zahteve niso izpolnjene.

Potrebe po varnosti sodijo skupaj fiziološkimi potrebami, med eksistenčne potrebe. Takoj ko človek zadovolji svoje fiziološke potrebe, se sproži potreba po stabilnosti in nekem

bivališču, ki ga bo obvarovalo pred zunanjimi nevarnostmi. Šele ko ima človek občutek, da je na varnem, lahko začne zadovoljevati višje potrebe.

Socialne potrebe nastopijo, ko so zadovoljene fiziološke potrebe in potrebe po varnosti. Mednje sodijo potrebe po pripadnosti, druženju, ljubezni, prijateljstvu. Ljudje morajo pripadati in sprejemati svoje družbene skupine. Velikost skupine ne pomeni ničesar: družbene skupine so lahko velike ali majhne. Če so socialne potrebe nezadovoljene, bo oseba začela ukrepati proti pomanjkanju prijateljev, kolegov in vrstnikov. Mnogi ljudje trpijo zaradi socialne živčnosti, osamljenosti, socialne izolacije in tudi klinične depresije zaradi pomanjkanja tega faktorja ljubezni ali pripadnosti.

Na četrti stopnici so potrebe po ugledu in spoštovanju. Gre za želje, povezane z močjo, vplivom, ugledom in da nas drugi spoštujejo. Ljudje morajo čutiti, da jih vrednotijo, da so koristni in potrebni v svetu. Potreba po spoštovanju se deli na "nižjo" in "višjo različico". "Nižja" različica predstavlja potrebe po spoštovanju od drugih, pozornosti in dajanje velikega pomena mnenja drugih oseb. "Višja" različica je potreba po samospoštovanju, kjer oseba potrebuje neodvisnost, svobodo ali samozavest.

Na samem vrhu so potrebe po samopotrjevanju, ki odražajo posameznikovo željo po rasti in razvijanju v svoj največji potencial kot tudi doseganju visoko zastavljenih ciljih. Uresničitev visokih ciljev pomeni potrditev sposobnosti (Černetič, 2007, str. 224–225).

Slika 1: Hierarhija potreb po Maslowu

Vir: Gibson, Ivancevich, Donnelly & Konopaske (2012, str. 139)

2.3.2 Alderferjeva motivacijska teorija

Teorija Alderferja o obstoju, povezanosti in rasti temelji na Maslowovem razmišljanju, vendar zmanjšuje število univerzalnih potreb s petih na tri – potrebe po obstoju, potrebe po povezanosti in potrebe po razvoju - ter je bolj prilagodljiva pri gibanju med ravnmi

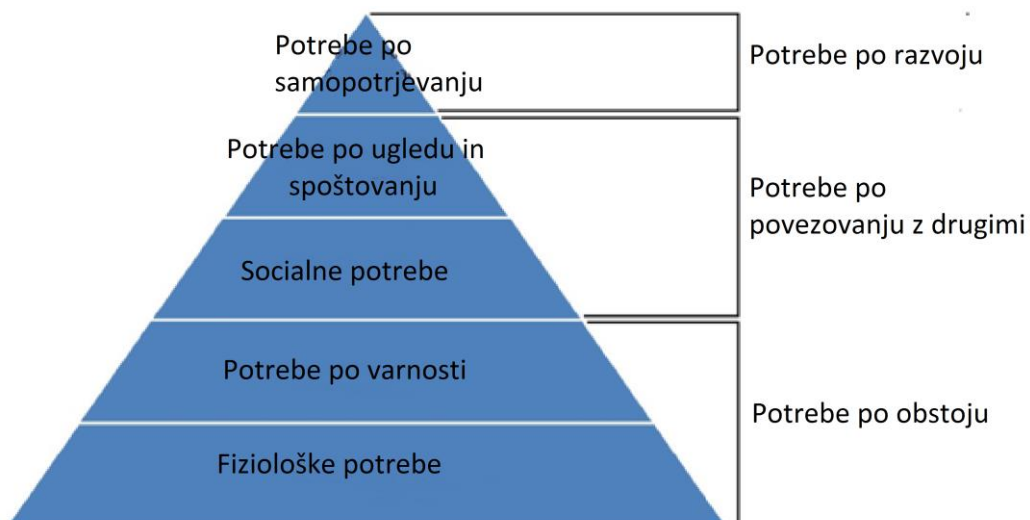
(Understanding and managing organizational behavior, 2006, str. 26). Obe teoriji sta prikazani na sliki 2.

Alderferjeva ERG teorija predstavlja tristopenjsko lestvico potreb – existence, relatedness in growth, ki jih je opredelil na naslednji način:

- Existence oz. potrebe po obstoju se nanašajo na izpolnjevanje osnovnih, materialnih in eksistenčnih potreb. Le-te je Maslow definiral kot fiziološke potrebe in potrebe po varnosti.
- Relatedness oz. potrebe po povezovanju z drugimi ljudmi, izražajo želje po vzdrževanju pomembnih medsebojnih odnosov. Maslow uvršča te potrebe oziroma želje med socialne potrebe in potrebe po tem, da bi nas drugi spoštovali.
- Growth oz. potrebe po razvoju, pomenijo človekovo željo po osebnem razvoju, kar je na vrhu Maslowe lestvice – potreba po spoštovanju in samouresničevanju (Černetič, 2007, str. 232).

Z razliko od Maslowe hierarhije Alderferjeva lestvica potreb ni absolutna, kar pomeni, da lahko osebo hkrati motivirajo potrebe na različnih ravneh. Posameznik se po soočenju z neuspehom na višji ravni osredotoči na zadovoljevanje potreb nižje ravni.

Slika 2: Alderferjeva lestvica potreb

Vir: Gibson idr. (2012, str. 139)

2.3.3 Herzbergova motivacijska teorija

Herzberg je v svoji študiji želel ugotoviti, kaj ljudi najbolj motivira, in je ugotovil, da se motivacijske faktorje oz. dejavnike, lahko razdeli v dve skupini – od tod tudi ime "dvofaktorska teorija". Ena skupina so higieniki in druga motivatorji – obe sta predstavljeni na sliki 3 (Lipičnik, 1998, str. 168).

Higieniki ustvarjajo pozitivne pogoje za motiviranje in odstranjujejo neprijetnosti, vendar sami ne motivirajo. Med higienike štejemo varnost pri delu, medsebojni odnosi, plača, delovne razmere ipd. Njihova odsotnost ali neprimernost prinaša nezadovoljstvo, toda njihova prisotnost ali ustreznost ne povečuje zavzetosti za delo. Motivatorji so tisti, ki neposredno spodbujajo k večji aktivnosti in povečujejo pripravljenost za delo, a ne povzročajo nezadovoljstva, če teh dejavnikov ni. Motivatorji so dosežek, pozornost, samostojnost pri delu, razvoj ipd. (Brejc, 2004, str. 60).

Slika 3: "Dvofaktorski" dejavniki po Herzbergu

Higieniki	Motivatorji
<ul style="list-style-type: none"> • Denar • Varnost pri delu • Medsebojni odnosi • Delovne razmere 	<ul style="list-style-type: none"> • Dosežek • Pozornost • Samostojnost pri delu • Razvoj • Napredovanje

Vir: Dimovski, Penger & Žnidaršič (2005, str. 235)

2.3.4 Vroomova motivacijska teorija

Vroomova teorija pričakovanja spada med procesne teorije motivacije, za katere je značilno, da pojasnjujejo motivacijo in motivacijske procese kot izbiro vedenja. Na sliki 4 je predstavljen proces, ki prikazuje, da se posameznik odloči za tisto vedenje, za katerega verjame, da ga bo pripeljalo do določenega cilja, pri čemer mora biti cilj dovolj privlačen in uresničljiv in v sorazmerju z vloženim trudom. Bistvo Vroomove teorije so valenca, instrumentalnost in pričakovanje.

Valenca je privlačnost cilja oziroma usmerjenost osebe k cilju. Vrednost valence je lahko pozitivna (cilji imajo pozitivno vrednost za posameznika, zato so zanj privlačni), lahko je nultna (posameznik je ravnodušen za doseganje ciljev), če se pa oseba želi ciljem izogniti, govorimo o negativni valenci.

Instrumentalnost je v Vroomovi teoriji definirana kot povezava med dvema ciljema. Do tega stanja pride, ko je oseba prepričana, da mora določen cilj doseči zato, da bi lahko po njem dosegla nekaj drugega, kar bi bilo zanj pomembnejše.

Ključni pojem je pričakovanje, kjer se razume prepričanje posameznika, da ga bo določeno vedenje pripeljalo do določenega cilja. Pričakovanje je subjektivno doživljanje vedenja in cilja (Lipičnik, 2007, str. 83).

Slika 4: Vroomov proces pričakovanja

Vir: Dimovski idr. (2005, str. 238)

2.3.5 Povezava motivacijskih teorij s študijsko mobilnostjo

Zgoraj omenjene motivacijske teorije lahko povežemo s študijsko mobilnostjo oziroma študijsko izmenjavo. V vsaki od njih zasledimo omenjene potrebe in dejavnike, ki vplivajo na odločitev študentov za udeležbo študijske izmenjave.

Pri Maslowovi teoriji vidimo, da ko so zadovoljene fiziološke potrebe in potrebe po varnosti, želijo študentje še stopničko višje – kar predstavljajo socialne potrebe. Želje po pripadnosti, druženju, prijateljstvu itd. se pojavijo tako pred kot na izmenjavi, kjer študent spozna veliko ljudi z isto miselnostjo in odprtostjo in se z njimi prej ko slej tudi spoprijatelji. Marsikateri študent, ki je bil na izmenjavi, ohrani stike z le-timi tudi po končanem študiju v tujini. Eden od razlogov, zakaj se študentje ne odločijo za študij v tujini, prav tako tiči v socialnih potrebah. Strah, da na izmenjavi ne bi spoznali novih prijateljev in ne bi pripadali neki skupini, predstavlja možnost, da bi bili tam socialno izločeni in osamljeni. Kar predstavlja ne samo študentom, temveč ljudem na splošno nek zadržek. Najvišja stopnička v Maslowovi lestvici predstavlja potreba po samopotrjevanju, za kar je študijska izmenjava najboljši primer, saj predstavlja nek izziv in pomeni študentu potrditev sposobnosti in doseg visoko zastavljenih ciljev.

Pri Herzbergovi teoriji je študijska izmenjava tako higienik kot motivator. Higienik v smislu, da njen obstoj ne povzroča nekega zadovoljstva, a bi njen neobstoj povzročal nezadovoljstvo za študente, ki bi si želeli oditi na študij v tujino. Med motivatorje pa sodi zato, ker izmenjava predstavlja možnost za osebni razvoj, ki v tem primeru pomeni neko odgovornost in delovne dosežke.

Pri Vroomovi teoriji predstavlja izmenjava nek privlačen cilj s pozitivno valenco. Instrumentalnost je v tem primeru med študijsko izmenjavo in boljšo prihodnostjo, saj izmenjava pomeni dobro kompetenco, pridobitev akademskega znanja in izboljša študentove poklicne možnosti. Študent pričakuje, da med študijsko izmenjavo pridobil akademsko znanje, kar predstavlja neko kompetenco, ki mu bo izboljšala poklicne možnosti kot tudi pomenila neko življenjsko izkušnjo.

Tudi pri Aldeferjevi teoriji najdemo potrebo po povezovanju z drugimi ljudmi, za kar je študijska izmenjava idealna. Tudi potrebo po razvoju lahko zadovoljimo na izmenjavi, saj je

študijska izmenjava neka življenjska izkušnja, ki poskrbi za širitev naših obzorij, s tem ko spoznavamo nove kulture, ljudi in običaje.

3 ŠTUDIJSKA MOBILNOST

Oprelitve "mednarodnih" ali "tujih" študentov v izobraževalnih sistemih po vsem svetu so si bile povsem različne. Terminologija, ki se je uporabljala v eni državi, je imela pogosto malo ali nič enakovrednega v drugi, zato so države poročale o vpisnih statističnih podatkih različnih zmogljivosti, saj so se podatki nanašali na lastne nacionalne kontekste. Da bi odpravili obstoječa neskladja, je UNESCO leta 2006 v svojem Globalnem izobraževalnem priročniku uvedel koncept "mednarodno mobilnih študentov", posameznikov, ki zapustijo svojo državo ali ozemlje in potujejo v drugo, da bi tam študirali. Z upoštevanjem drugih meril, kot sta stalno prebivališče in predhodno izobraževanje, poleg državljanstva, koncept „mednarodno mobilnega študenta“ odpravlja morebitne nesporazume, ki izhajajo iz različnih opredelitev med državami, in omogoča celovitejše razumevanje trendov v svetovni mobilnosti (Verbik & Lasanowski, 2007, str. 4).

Mobilnost študentov ni nov pojav. Zgodovinarji menijo, da je približno desetina študentov na srednjeveških univerzah prišla iz drugih držav. Vendar so se možnosti in težave, povezane z mobilnostjo študentov, v zadnjih letih vsekakor bistveno spremenile v razmerah širitve visokega šolstva, spreminjajočega se gospodarskega in socialnega svetovnega reda. Trenutno so najpogosteje izpostavljeni štiri različni nameni mednarodne mobilnosti študentov.

Prvič, visoko cenjene univerze pritegnejo študente iz drugih držav, ki želijo izkoristiti študijske določbe na višji ravni kakovosti kot tiste doma ali na področju specializacije, ki ni na voljo doma. Dejanski tokovi pa bolj ali manj niso enakomerno porazdeljeni glede na interese in potencialne držav izvora ter glede na akademsko kakovost visokošolskih institucij držav gostiteljic. Namesto tega opazamo ogromen vpliv kolonialnih ali postkolonialnih vezi ali novejših političnih mrež. Jeziki, ki so se učili v šoli ali v visokem šolstvu, prav tako igrajo pomembno vlogo. Navsezadnje pa številni mobilni študenti menijo, da študij v tujini predstavlja možen prvi korak k migraciji.

Drugič, nekateri študenti preživijo obdobje študija v sosednji državi – manj tvegana možnost, pri čemer se motivi lahko razlikujejo. Ta vrsta mobilnosti ima dolgo tradicijo in jo je mogoče opaziti v različnih regijah v Evropi danes (nordijske države, nemško govoreče države in regije, frankofonske države in regije, med Irsko in Združenim kraljestvom, med Belgijo in Nizozemsko, med Češko in Slovaško itd.) ter izven Evrope med latinskoameriški državami, med arabsko govorečimi državami itd. Seveda pa nekateri politični akterji vidijo tudi prizadevanja za spodbujanje in olajšanje mobilnosti znotraj Evrope kot sredstvo za ustvarjanje podobnega razumevanja sosedskih odnosov po Evropi ali celo kot korak v smeri evropskega povezovanja.

Tretjič, po drugi svetovni vojni, ko so Združene države spodbujale kratkoročno izmenjavo študentov, je dobil nov zagon kratkoročen študij v drugih državah, da bi se učili od akademskih in kulturnih, vendar morda ne preveč različnih držav in institucij ter da bi povečali medsebojno razumevanje med Evropo in ZDA. Dejavnosti Sveta Evrope (že v petdesetih letih prejšnjega stoletja) kot tudi UNESCO (od sedemdesetih let prejšnjega stoletja) in Evropske komisije (od leta 1980) za lažje priznavanje študijskih dosežkov in stopenj, pridobljenih v drugih evropskih državah, so temeljile na podobnih ciljih. Očitno je, da je kratkoročna mobilnost te vrste najboljša, če sta kakovost študijskih programov in stopnja kompetenc med študenti domače in gostiteljske države podobni. Ne nazadnje so ti cilji igrali pomembno vlogo, ko je leta 1987 uvedena podpora ERASMUS za kratkoročno mobilnost v Evropi.

Četrtrič, v zadnjih letih opažamo naraščajoče zanimanje univerz v gospodarsko naprednih državah za privabljanje tujih študentov iz finančnih razlogov. Na primer, javne politike v ZDA, Združenem kraljestvu in Avstraliji za financiranje visokošolskega izobraževanja na splošno, pa tudi politike nefinanciranja študijskih določb za večino tujih študentov, so privedle do finančnega interesa visokošolskih institucij za privabljanje tujih študentov, ki plačujejo visoke pristojbine. V mnogih drugih državah si vse več akterjev prizadeva za več tujih študentov in tudi kot sredstvo za povečanje akademskega ugleda posamezne visokošolske ustanove, ki se bo sčasoma izkazalo tudi za finančno koristno (Rivza & Teichler, 2007, str. 459).

Ta kratki pregled jasno poudarja dejstvo, da mobilnost lahko služi precej različnim ciljem za mobilne študente kot tudi za visokošolske ustanove in njihove države kot celoto. Avtorja tudi ugotavljata, da imajo vpleteni akterji – vlade, visokošolske ustanove, učitelji in študentje – v mislih različne namene. Mešanica ciljev in dejanskih dejavnosti mobilnosti se je sčasoma seveda spremenila.

3.1 ZAČETEK ŠTUDIJSKE MOBILNOSTI

Študijska mobilnost je v Evropi v preteklih letih pridobila veliko popularnost. Svet Evrope je to vprašanje obravnaval že v petdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so bile oblikovane konvencije za priznavanje predhodnega učenja za mobilne študente in diplomante. Pred več kot 30 leti je Evropska unija spoznala, kako pomembno je spodbujati mednarodno mobilnost študentov, ne le za izboljšanje kakovosti izobraževanja študentov, ampak tudi za to, da bi evropske univerze postale veliko bolj privlačne za neevropske študente. V ta namen so se začeli izvajati številni programi, namenjeni različnim skupinam študentov iz različnih držav. Poleg mobilnosti so nekateri od teh programov vsebovali več ukrepov za izboljšanje visokošolskega izobraževanja v Evropi in sodelujočih državah. Program Erasmus, ki ga je Evropska unija ustanovila leta 1987, je bil preboj za prehod začasne mobilnosti iz izjemne izbire na običajno možnost (Teichler, 2005, str. 17; Cornet, 2015, str. 58–59).

Bolonjska deklaracija iz leta 1999 je pozvala k podobni strukturi študijskih programov in stopenj v evropskih državah, zlasti z namenom olajšanja tako horizontalne mobilnosti kot vertikalne mobilnosti znotraj Evrope, pri čemer je bilo pričakovano, da bo slednja odražala naraščajočo privlačnost visokošolskega izobraževanja v Evropi za študente iz drugih regij sveta. Nazadnje so se ministri držav, ki sodelujejo v bolonjskem procesu, strinjali s sporočilom iz Leuvena iz leta 2009, ko so določili cilj za leto 2020, da mora 20 % vseh študentov doživeti obdobje mobilnosti (vključno s pripravništvom) med študijem (Teichler, 2005, str. 17).

3.2 CILJ MOBILNOSTI

Študij v drugi državi pozitivno vpliva na učni proces študentov in na razvoj njihovih kompetenc skozi:

- pridobivanje akademskega znanja (teorije, metode in osnovno disciplinsko znanje) na strokovnih področjih, ki se v matični državi sploh ne poučujejo ali se poučujejo na bistveno nižji ravni,
- zbiranje znanja in doživljanje na področju gospodarstva, družbe in kulture države gostiteljice študija,
- uspešen študij na področjih, ki so dejansko čezmejni (npr. mednarodno pravo),
- učenje mednarodno primerjalnih pristopov,
- širjenje miselnosti in izboljšati razmišljanje z nasprotujočimi izkušnjami iz različnih držav, različnimi akademskimi kulturami ipd. in
- pridobivanje mednarodnih/medkulturnih komunikacijskih tehnik npr.: tujih jezikih, medkulturnih stilov komuniciranja itd.

Poleg tega se pričakuje, da ima študij v tujini dragocen vpliv na osebni razvoj študentov. Prav tako naj bi pozitivno vplival na življenje študenta po diplomi, tako na njegovo zaposlitev in delo kot tudi na njegove dejavnosti kot državljan, na njegovo družinsko življenje in druge življenjske sfere (Janson, Schomburg & Teichler, 2009, str. 25).

3.3 MOTIVACIJSKI DEJAVNIKI MOBILNOSTI

Zakaj se študenti odločijo za študij v tujini? Dokazano je, da ima mednarodna mobilnost študentov številne koristi, od izboljšanih učnih kompetenc, do osebnega razvoja in kot smo že prej omenili – povečane možnosti za zaposlitev. Toda kljub vsem prednostim se na Fakulteti za upravo le redki študentje odločijo za udejstvovanje študijske izmenjave in žal ne izkoristijo danih možnosti, ki jih ponuja fakulteta.

Mazzarol in Soutar (2002) sta raziskala globalni vzorec mednarodnih študentskih tokov s pomočjo kombinacije "push and pull" dejavnikov, ki spodbujajo študente za študij v tujini. "Push" dejavniki delujejo znotraj izvirne države in sprožijo študentovo odločitev za

opravljanje mednarodnega študija. Taki dejavniki so npr.: študijski program v tujini je boljši kot doma oz. lažje dostopen; boljše razumevanje tujih kultur; migracija po končanem študiju ... Dejavniki "pull" delujejo znotraj države gostiteljice, zaradi česar je ta država relativno privlačna za mednarodne študente. Taki dejavniki so npr.: splošna raven znanja in ozaveščenosti o državi gostiteljici v domači državi študentov; osebna priporočila; stroški; okolje; socialne povezave ipd. Nekateri od teh dejavnikov so v državi izvora, nekateri v državi gostiteljici in drugi v študentih. Postopek odločanja, na podlagi katerega se mednarodni študent odloči za selitev, ko izbere končno destinacijo za študij, se deli na tri različne stopnje. Na prvi stopnji se mora študent odločiti, da bi raje študiral na mednarodni ravni kot doma. Na to lahko vplivajo številni "push" dejavniki znotraj matične države. Ko je bila sprejeta odločitev za študij v tujini, je naslednja odločitev izbira države gostiteljice. Na drugi stopnji postanejo dejavniki "pull" pomembni, zaradi česar je ena država gostiteljica relativno bolj privlačna od druge. V tretji fazi učenci izberejo institucija. Zaradi številnih dodatnih "pull" dejavnikov je določena institucija privlačnejša od njenih konkurentov.

Li, Olson in Frieze (2013) so v svoji raziskavi analizirali vpliv motivacijskih in osebnostnih dejavnikov, na študentovo odločitev glede odhoda na študijsko izmenjavo. Ugotovili so, da so osebnostni dejavniki glavni razlog, zakaj se študent odloči ali ne za študij v tujini. Eden od dejavnikov, na katerega so se osredotočili, je motivacija po dosežkih. Ker je študij v tujini lahko zahtevna akademska naloga, ki od študentov zahteva načrtovanje in premagovanje različnih izzivov pri prilagajanju, imajo ti študenti, ki imajo visoko motivacijo za dosežke, tudi večjo željo po študiju v tujini. Študentje z višjo motivacijo za dosežke se želijo izogniti rutini in se izogibajo bivanju v dolgočasnem, vsakdanjem študijskem okolju. Iščejo priložnosti za študij v bolj raznolikem okolju na poti do končne diplome. Študij v tujini, ki je eden od načinov, kako se jim izogniti rutini, je zato lahko bolj privlačen za študente, ki imajo višjo motivacijo za dosežke.

Poleg pridobitev kreditnih točk, obstajajo še štiri glavne motivacijske domene za študij v tujini. Med njimi so želja po mednarodnih potovanjih, akademski in socialni razlogi ter želja po pobegu. Med naštetimi je želja po potovanju najmočnejši motivacijski faktor. Mednarodna motivacijska domena je sestavljena predvsem iz postavk, ki se nanašajo na spoznavanje novih držav in doživljanje novih kultur. Na drugem mestu se nahaja motivacija iz akademskih razlogov. Šele na tretjem mestu se nahajajo socialni razlogi za udeležbo izmenjave v tujini. Področje družbene motivacije vključuje elemente, ki se nanašajo na vzpostavljanje novih prijateljstev z drugimi udeleženci in vrstniki med potovanjem. Nazadnje pa motivacija za pobeg predstavlja študentom neko možnost za občutek neodvisnosti od družine, prijateljev in domače družbe. Ta motivacijska domena je definirana kot "push dejavnik" in je skupen vsem potnikom, ki potujejo v svojem prostem času (Nyaupane, Paris & Teye, 2010).

Da bi pridobili vpogled v izkušnje študentov, ki so se udeležili mednarodne študijske izmenjave, je treba upoštevati vse elemente: kulturne, jezikovne, raziskovalne in poklicne motivacije. Kulturna in osebna motivacija ustvarita *eksperimentalno razsežnost*, ki vključuje motivacijske kategorije, kot so "imeti nove izkušnje", "spoznati različne kulture", "priložnost za samorazvoj". *Karierna razsežnost* zajema poklicno in akademsko motivacijo. Le-ta razsežnost vključuje kategorije, kot so "povečati možnosti za prihodnje zaposlovanje", "želja po izboljšanju poklicnih možnosti" in "upanje po pridobitvi boljših ocen po vrnitvi na matično fakulteto". Eksperimentalne in karierne razsežnosti odražajo položaj študentov: na eni strani morajo študenti eksperimentirati in rasti kot oseba (in se zabavati), na drugi tekmovati na svetovnem trgu s sklopom kompetenc in znanja (in postati resen zaposleni). Zanimivo je, da so te motivacije med seboj povezane. Za trg dela so bogate osebne izkušnje enako dragocene kot formalne kvalifikacije. Podobno so akademske izkušnje tudi način za raziskovanje kulture določene institucije in se lahko dojemajo kot osebna obogatitev (Krzaklewska, 2008).

3.4 OVIRE PRI MOBILNOSTI

Poleg razlogov za udeležbo študijske izmenjave je treba poudariti tudi ovire, s katerimi se soočijo tako tisti, ki so se udeležili študijske mobilnosti, kot tudi tisti, ki se je niso. Souto-Otero, Huisman, Beerkens, De Wit in Vujić (2013) so analizirali pomen ovir za mobilnost. Glavna ovira pri udeležbi za študijsko izmenjavo je bila višina Erasmus dotacije. Stopnja dotacije je prenizka za več kot polovico študentov programa Erasmus, 44 % tistih, ki so razmišljali o sodelovanju v programu, in 39 % tistih, ki se niso odločili za sodelovanje v programu. To nakazuje, da ko posameznik začne resneje razmišljati o participaciji in začne zbirati informacije o stroških mobilnosti, postane jasnejše, da je raven financiranja iz programa Erasmus nezadostna. Drugi dve oviri, ki se pojavita tako pri udeležencih kot neudeležencih, sta povezani s sistemsko ureditvijo – pomanjkanje povezave študija doma in v tujini ter pričakovane težave s prenosom kreditnih točk. Dejansko obstajajo razlike v zvezi s finančnimi in informacijskimi ovirami, saj je bolj verjetno, da bodo študenti, ki niso študirali v tujini, dvomljivi glede koristi, ki izhajajo iz Erasmusovega programa, in so tudi slabše osveščeni o programu Erasmus. Glede osebnih značilnosti so razlike še bolj očitne. Tisti, ki se niso odločili za sodelovanje v programu, verjetneje ne bodo govorili tujega jezika in menijo, da so osebni odnosi pogostejše ovira za sodelovanje kot tisti, ki so razmišljali o sodelovanju v programu. Tudi ta raziskava poudarja učinek osebnih spremenljivk kot razlikovalni faktor med Erasmus in ne-Erasmus študenti.

Še ena težava, s katero so se študentje večkrat srečevali v preteklosti, je bilo predvsem nepriznavanje študijskih obveznosti oz. kreditnih točk, ki so jih pridobili v tujini na gostujoči fakulteti. Študentje so zato morali po vrnitvi nazaj na matično fakulteto opraviti še ostale študijske obveznosti (izpiti, kolokviji, seminarske naloge ipd.), ki niso bile kompatibilne s

programom na gostujoči fakulteti, kar jim je seveda vzelo več časa, kot če bi bile obveznosti iz tujine priznane tudi doma. Idealna situacija bi bila, da študentova participacija v mobilnosti ne bi vplivala na njegov čas študija oz. na čas pridobivanja diplome (Cornet, 2015, str. 58).

3.5 PROGRAMI IZMENJAVE NA FAKULTETI ZA UPRAVO

Fakulteta za upravo nudi študentom več možnosti za opravljanje dela študijske obveznosti ali prakse na eni izmed partnerskih institucij v tujini. Različni programi mobilnosti omogočajo študentom brezplačno šolnino v tujini, priznanje v tujini opravljenih obveznosti in možnost pridobitve štipendije za potovanje in bivanje v tujini. Najbolj popularna programa za študijsko izmenjavo sta Erasmus+ in CEEPUS, ki predstavljata neko stalnico s svojimi rednimi razpisi.

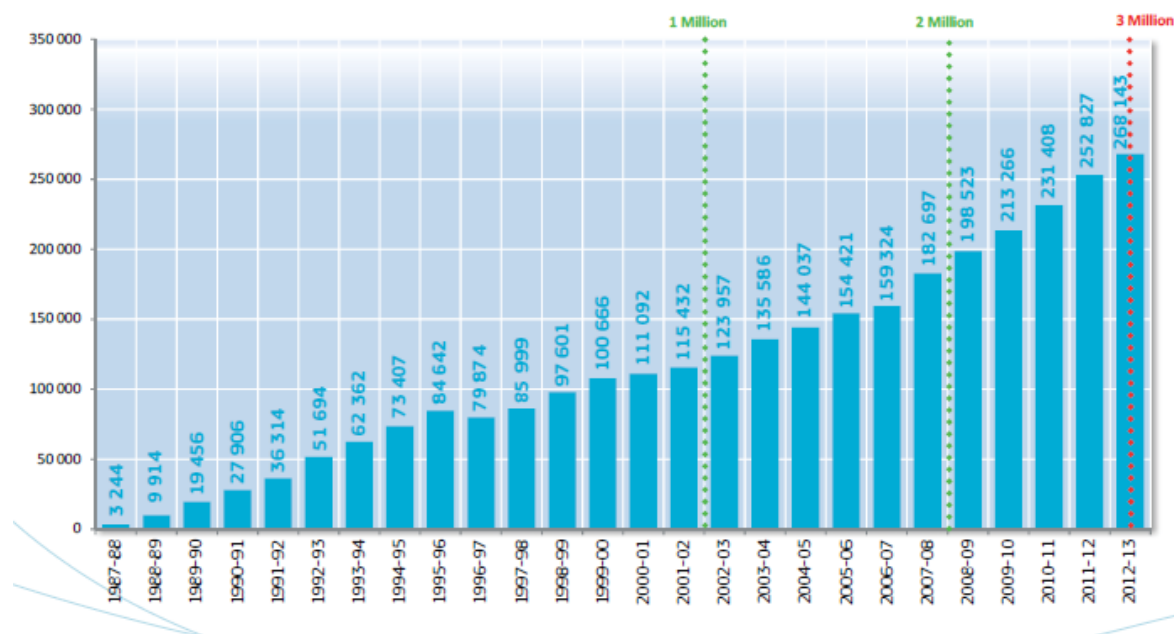
3.5.1 Erasmus

Shema ERASMUS za mobilnost študentov se na splošno obravnava kot "zgodba o uspehu". Čeprav so bili birokratski postopki programa pogosto kritizirani kot pretirani in čeprav so štipendije za študente praviloma pokrivala le del dodatnih stroškov za študij v tujini, je postal ERASMUS izjemno priljubljen. Kratkoročni študij v drugi evropski državi se spodbuja za akademsko izboljšanje, kulturno obogatitev in izboljšanje znanja tujega jezika ter spodbuja "evropsko razsežnost" visokega šolstva. Posamezne sodelujoče visokošolske ustanove in oddelki lahko določijo še bolj specifične cilje, dokler skrbijo za lažje življenje in študij mobilnih študentov ter sprejemajo ukrepe za zagotovitev priznanja ob vrnitvi študijskih dosežkov v tujino (Rivza & Teichler, 2007, str. 464).

Program ERASMUS je dobil ime po Desideriusu Erasmusu Roterdoramusu (1466–1536), znanem tudi po imenu Erazem Rotterdamski, ki je bil humanist, katoliški duhovnik, učitelj in teolog, ki je živel in delal po več mestih v Evropi. Program je začela izvajati Evropska komisija leta 1987. Ideja je bila zasnovana že prej s strani Joint Study Programmes (Skupni študijski program) leta 1976. JSP je zagotovil finančno podporo mrežam univerz, vendar so resni problemi na institucionalni ravni, skupaj z dejstvom, da študent ne prejema nobene finančne pomoči, povzročili izginotje projekta tri leta kasneje. Uvedba programa Erasmus ni bila lahka in nekatere države članice Evropske skupnosti so uvedbi programa močno nasprotovale. Ta opozicija je prispela na Evropsko sodišče, ki je uvedlo nekatere spremembe v načinu, kako je bil program prvotno odobren. Nazadnje je bil program sprejet in v študijskem letu 1986/87. Ko je bil program odobren, so evropske univerze imele zelo kratek čas za pripravo izvedbe in posledično je bilo skupno število udeležencev v študijskem letu 1986/87 zelo nizko, samo 3244. Število udeležencev se je nato hitro večalo in do konca leta 2013 je približno 3 milijone evropskih študentov preživelo semester ali celo študijsko

leto kot študent Erasmus programa. Podatke o udeležbi programa Erasmus v obdobju od leta 1987 do leta 2013 prikazuje grafikon 1.

Grafikon 1: Udeležba pri programu Erasmus v obdobju od 1987 do 2013

Vir: European Commission (2015, str. 30)

Pred sodelovanjem v programu so morale univerze iz držav, ki izpolnjujejo pogoje, podpisati "Erasmus listino". S tem je bil zagotovljen splošni okvir kakovosti za vključevanje univerz v programe mobilnosti, pa tudi v druge dejavnosti sodelovanja, ki izboljšujejo visokošolsko izobraževanje v Evropi. Hkrati je bilo izvajanje listine redno nadzorovano tako, da bi neuspeh pri prevzemanju obveznosti lahko pomenil odstop od listine (Cornet, 2015, str. 59–60).

3.5.2 Erasmus+

Erasmus+ je vodilni program EU za podporo in krepitev izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa v Evropi s 33 sodelujočimi državami programa: vsemi 28 državami članicami EU ter Turčijo, Severno Makedonijo, Norveško, Islandijo in Lihtenštajn.

Program Erasmus je bil leta 2014 nadgrajen in preoblikovan v program Erasmus+ za obdobje 2014–2020. Medtem ko je v Erasmusu bil poudarek na izmenjavi študentov med univerzami, je Erasmus+ še vedno osredotočen na mobilnost študentov, vendar združuje sedem prejšnjih programov in zajema tudi mlade (mladinske izmenjave, prostovoljci), mobilnost za osebje (poučevanje ali usposabljanje), praktikante, in sicer kot delovno prakso študentov in novih diplomantov, dijakov v poklicnem izobraževanju, vajencev in srednješolcev, ki so pravkar končali šolanje.

Program je usmerjen v naslednja posamezna področja:

- zmanjšanje brezposelnosti, predvsem med mladimi,
- izobraževanje odraslih, predvsem pridobivanje novih znanj in spretnosti za trg dela,
- udejstvovanje mladih v evropskem demokratičnem življenju,
- inovacije, sodelovanje, reforme,
- zmanjšanje šolskega osipa,
- sodelovanje in izmenjave s partnerskimi državami EU.

V letu 2017 (zadnji dostopni podatki) je v programu Erasmus+ sodelovalo skoraj 800.000 udeležencev, izvajalo se je 22.400 projektov, proračun pa je bil za 13 % večji kot v letu 2016 in je znašal 2,6 milijarde eura. O pomenu in uspešnosti Erasmus+ programa priča tudi dejstvo, da je Evropski parlament 28. 3. 2019 potrdil potrojitev sredstev za naslednji program Erasmus+ (2021–2027).

3.5.3 CEEPUS

CEEPUS – Central European Exchange Program for University Studies je regionalni program, ki ima svoj začetek leta 1995. Deluje na osnovi mrež (network). Posamezna mreža je ustanovljena s strani univerze, fakultete ali njihovih oddelkov za določena področja. Te 'mreže' morajo biti sestavljene iz najmanj treh partnerskih univerz/fakultet/oddelkov, od katerih morata biti vsaj dva iz različnih držav. Koordinator mreže je ena od teh treh institucij. Mreža kot celota kandidira za določeno število mesecev izmenjav, ki jih lahko nameni le za gostovanje tujih študentov in profesorjev v skladu s potrjenim predlogom programa izmenjave.

Visokošolske institucije, ki sodelujejo v programu CEEPUS, so iz naslednjih držav: Albanija, Avstrija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Češka, Črna gora, Hrvaška, Kosovo, Madžarska, Severna Makedonija, Poljska, Romunija, Slovaška, Slovenija in Srbija. Kot vidimo, je mobilnost omogočena tudi za države, ki nimajo možnosti izmenjave po programu Erasmus+.

4 ANALIZA RAZISKAVE

V teoretičnem delu smo predstavili motivacijo na splošno in v povezavi s študijem v tujini. Pregledali smo motivacijske teorije in kako bi le te vpletli v študijsko mobilnost.

V empiričnem delu diplomske naloge bodo predstavljeni rezultati raziskave, ki so bili pridobljeni s pomočjo študentov na Fakulteti za upravo. Prav tako bo predstavljena struktura anketnega vprašalnika, ki je bil uporabljen kot metodološki pripomoček pri raziskovanju.

4.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

Raziskavo smo izvedli s pomočjo uporabe spletnega orodja 1KA, ki omogoča spletno anketiranje. Anketiranci oziroma študentje Fakultete za upravo so nanjo odgovarjali popolnoma anonimno. Anketni vprašalnik smo delili v različnih skupinah na socialnem omrežju Facebook, prav tako smo na spletni strani fakultete pridobili kontaktne podatke študentov, ki so se udeležili izmenjave in jim poslali anketo na njihov e-naslov. Klik na anketo je anketirance preusmeril na uvodno stran, kjer je bila opisana tematika anketnega vprašalnika. Po kratkem opisu je sledilo 6 oz. 11 vprašanj – odvisno od tega, ali se je študent izmenjave udeležil ali ne.

V bazi podatkov je bilo zajetih 119 vnosov, od tega je bilo neustrezno rešenih in izločenih 62 vprašalnikov. Analizirali smo torej 57 izpolnjenih anket študentov Fakultete za upravo.

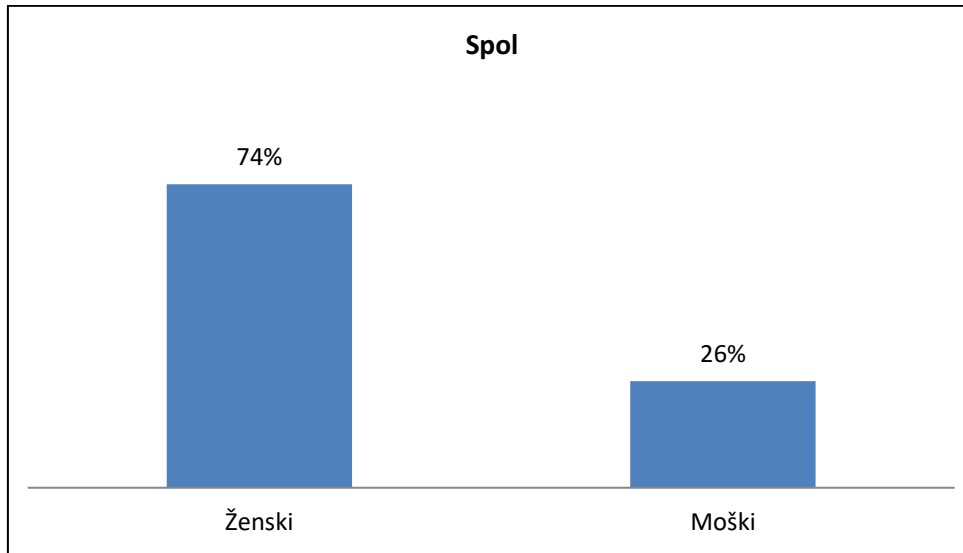
V prvem delu ankete so bila postavljena demografska vprašanja – starost, spol, letnik študentov in ali so se kdaj udeležili študijske izmenjave. Nato so bila vprašanja odvisna od odgovora na zadnje vprašanje. Če so se študentje izmenjave udeležili, so odgovorili na nadaljnjih sedem vprašanj, ki so se nanašala na odhod na izmenjavo (letnik udeležbe, motivacijo in ovire). Če se študent izmenjave ni udeležil, je med ponujenimi odgovori izbral razlog, s katerim se je najbolj strinjal, nato je pri naslednjem vprašanju ocenil vpliv vseh razlogov na lestvici od 1 (sploh ne vpliva) do 5 (zelo vpliva). Na isti princip so odgovarjali tudi udeleženci izmenjave. Vprašanja v drugem delu vprašalnika so bila oblikovana na podlagi dosedanjih raziskav, ki so bile natančneje predstavljene v prejšnjem poglavju.

4.2 OPISNE STATISTIKE

V povprečju so študentje, ki so na anketo odgovorili ustrezno, stari 26,4 leta. Kot bomo videli v nadaljevanju, je dosti anketirancev študij že zaključilo, zato je povprečna starost lahko malce višja kot pričakovano.

Grafikon 2 kaže, da je pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika sodelovalo 74 % žensk in 26 % odstotkov moških. Takšna razlika je razumljiva, saj je na Fakulteto za upravo vpisanih več žensk kot moških.

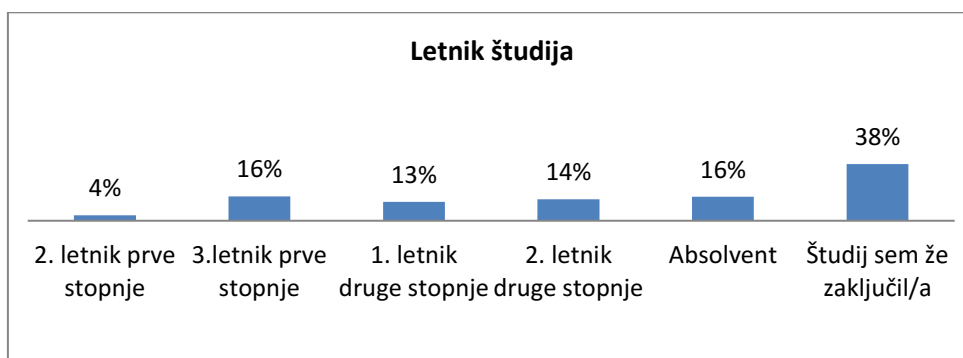
Grafikon 2: Spol študentov

Vir: lasten

Tretje demografsko vprašanje je anketirance spraševalo po letniku študija. Na Fakulteti za upravo se lahko na izmenjavo prijavijo študentje šele v drugem letniku prve stopnje, zato so na anketo lahko odgovarjali le študentje, ki so prvi letnik že zaključili. Iz grafikona 3 je razvidno, da je največ anketirancev študij že zaključilo, najmanj jih je iz drugega letnika dodiplomskega študija.

Grafikon 3: Letnik študija študentov

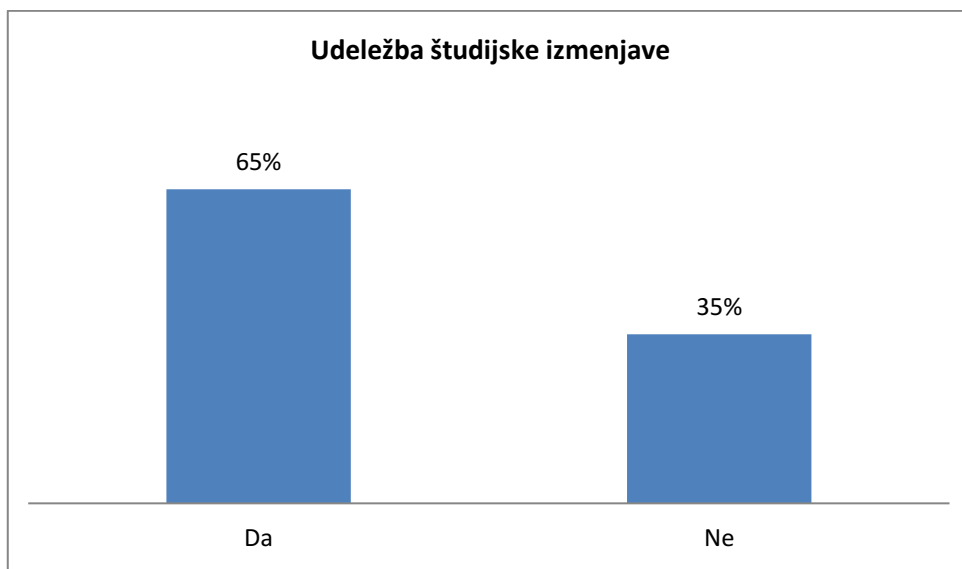

Vir: lasten

Naslednje vprašanje je razdelilo anketo na dva dela – na tiste, ki so se študijske izmenjave udeležili, in na tiste, ki niso bili na študijski izmenjavi. Grafikon 4 nam pokaže, da je kar 65 % anketirancev bilo na študijski izmenjavi. Očitno je, da so anketiranci, ki so del študija preživeli v tujini, bolj pripravljeni sodelovati v anketah kot tisti, ki so študirali le doma.

Verjetno se zavedajo, da so s tem, ko so delili svoje izkušnje glede odhoda na izmenjavo, prispevali k promociji študijske izmenjave. Vendar je treba omeniti, da so bili udeleženci še posebej pozvani k reševanju ankete.

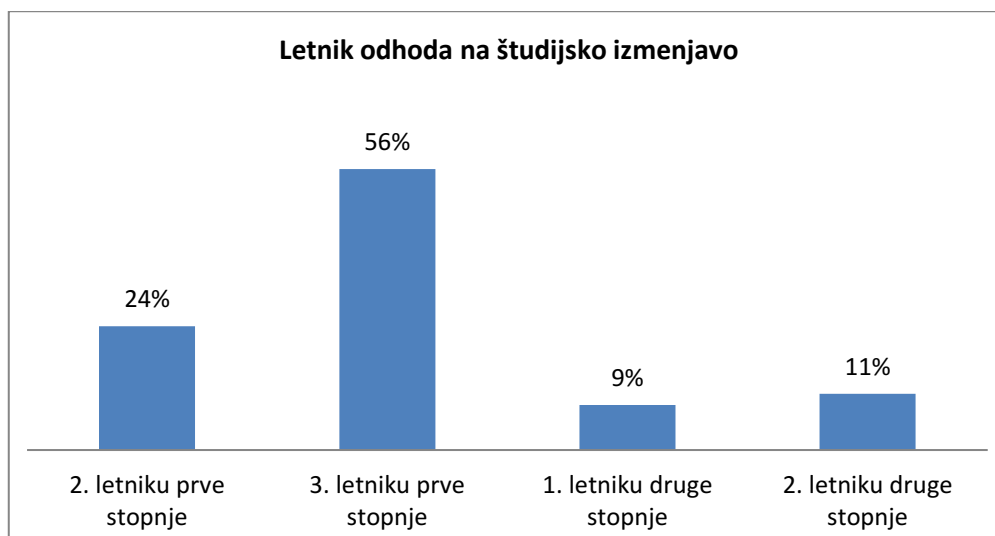
Grafikon 4: Udeležba študentov študijske izmenjave

Vir: lasten

Grafikon 5 nam pokaže, da je več kot polovica študentov odšla na študijsko izmenjavo v zadnjem letniku dodiplomskega študija. Glede na to, da se za nadaljevanje študija na višji stopnji ne odločijo vsi študentje, predstavlja tretji letnik dodiplomskega študija zadnjo možnost za doživetje študijske izmenjave. V tretjem letniku se je izmenjave udeležilo enkrat več študentov kot v drugem letniku. Na drugi stopnji je razlika med udeležbo v obeh letnikih zanemarljiva.

Grafikon 5: V katerem letniku so študentje odšli na izmenjavo

Vir: lasten

4.3 ANALIZA REZULTATOV RAZISKAVE

V drugem delu ankete smo se osredotočili na motivacijske dejavnike, ki so vplivali na odhod študentov na izmenjavo, kot tudi na ovire, s katerimi so se soočali pred odhodom. Pri posameznem vprašanju smo anketirancem ponudili na izbiro več dejavnikov, med katerimi so določili, kateri je bil najpomembnejši, v nadaljevanju pa so vpliv vsakega od teh dejavnikov ovrednotili s številčno oceno od 1 do 5, pri čemer pomeni 1 najmanjši in 5 največji vpliv.

V uvodnem vprašanju tega dela smo najprej želeli ugotoviti, kdo je študente pri njihovi odločitvi za udeležbo študijske izmenjave najbolj podpiral. Vključili smo osebe iz domačega okolja (družina, prijatelji, partner/ka) kot tudi študijskega (profesorji, mednarodna pisarna FU, drugi študentje, ki so bili na izmenjavi). Najbolj so študente pri njihovi odločitvi za odhod na študij v tujino podpirali drugi študentje, ki so bili na izmenjavi. Predvidevam, da zato, ker so jim lahko poročali o svojih izkušnjah in jim svetovali. Skoraj takoj za njimi je ne drugem mestu družina in na tretjem prijatelji. Na četrtem mestu se nahaja mednarodna pisarna Fakultete za upravo. Na predzadnjem mestu se nahajajo partnerji anketirancev ter na zadnjem profesorji Fakultete za upravo. Navedene trditve so prikazane v grafikonu 6.

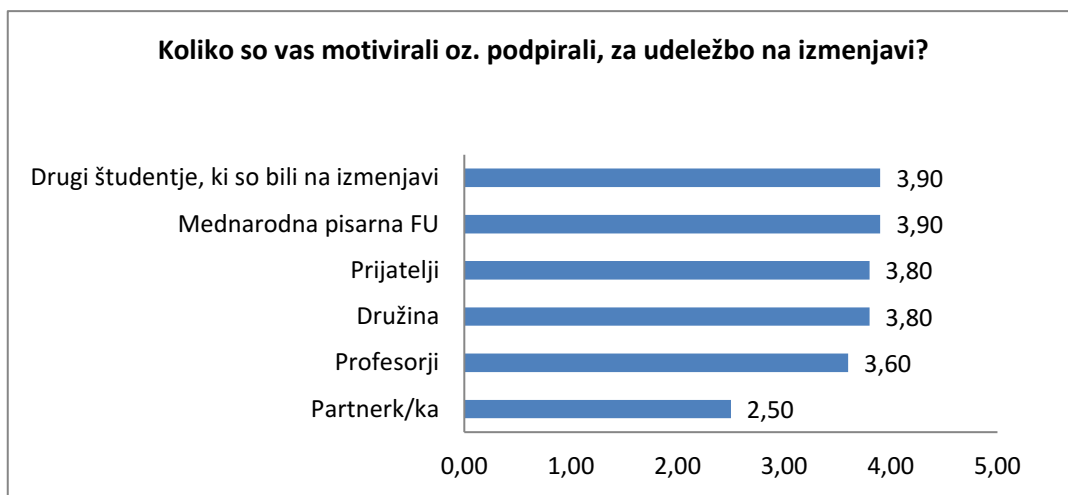
Grafikon 6: Kdo je bil pri odločitvi študenta za odhod na izmenjavo največja podpora oz. motivacija

Vir: lasten

Študentje so nato ocenili, koliko so jih navedene osebe podpirale oz. motivirale pri njihovi odločitvi. Na grafikonu 7 vidimo, da si največje povprečje delijo drugi študentje, ki so bili na izmenjavi, in mednarodna pisarna FU. Tesno za njimi sledijo prijatelji in družina. Na predzadnjem mestu se nahajajo profesorji. Najmanj so jih za odhod na izmenjavo motivirali njihovi partnerji oziroma partnerice.

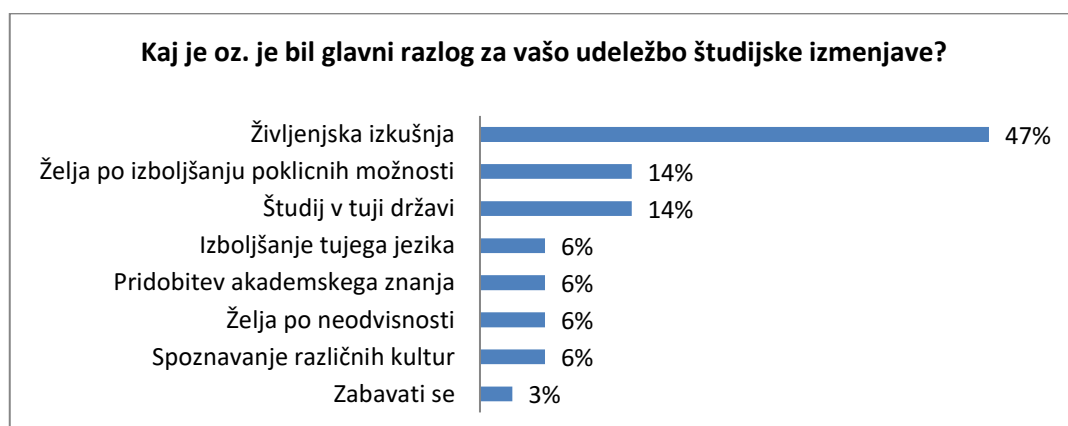
Grafikon 7: Koliko so študente pri njihovi odločitvi na odhod na izmenjavo, podpirali oz. motivirali drugi

Vir: lasten

V prejšnjem poglavju smo ugotovili, da so želje po novih izkušnjah in priložnost za samorazvoj del osebne motivacije za odhod na študij v tujino, kar smo v anketni vprašalnik zajeli pod skupen dejavnik "življenjska izkušnja". Na grafikonu 8 vidimo, da se je za le-to odločila skoraj polovica študentov. Na drugem mestu sta želja po potovanju, kar predstavlja študij v tujini in poklicna motivacija, saj je dejstvo, da študijska izmenjava izboljša zaposlitvene možnosti. Na zadnjem mestu se nahaja družbena motivacija z zgolj željo po zabavi.

Grafikon 8: Glavni razlog študentov za udeležbo študijske izmenjave

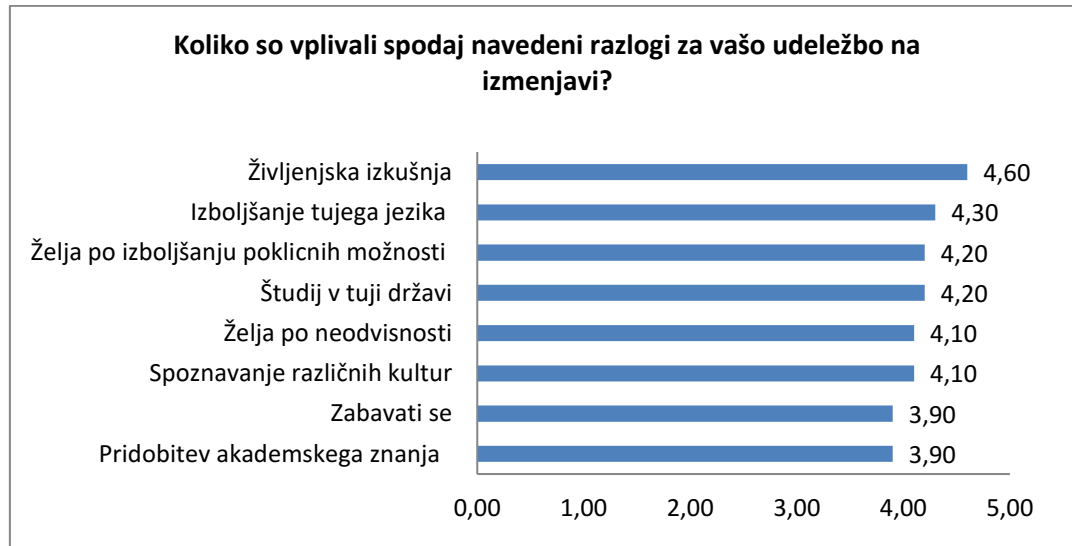

Vir: lasten

Anketiranci so nato ocenili vpliv navedenih razlogov na njihovo udeležbo študijske izmenjave. Grafikon 9 nam pokaže, da je življenjska izkušnja zopet imela največji vpliv na udeležence študijske izmenjave. Med ostalimi razlogi ni izrazite razlike, saj imajo vsi razlogi, razen "zabavati se" in "pridobitev akademskega znanja" povprečno stopnjo strinjanja nad 4. Najmanj vpliva je imela želja po zabavanju in pridobitev akademskega znanja. Za slednje

lahko rečemo, da je želja po akademskem znanju zadovoljena že s študijskim programom na Fakulteti za upravo, zato ni čudno, da to ni predstavljalo ključnega razloga za odhod na študijsko izmenjavo.

Grafikon 9: Vpliv razlogov na študentovo odločitev za udeležbo študijske izmenjave

Vir: lasten

V zadnjem delu vprašalnika smo se osredotočili na ovire, ki smo jih izbrali na podlagi dosedanjih raziskav kot osebnih izkušenj. Zanimalo nas je, kaj predstavlja študentom največjo težavo pred odhodom v tujino oz. razlog za neudeležbo.

V grafikonu 10 so predstavljene največje ovire za udeležence izmenjave. Največja ovira je bila prenizka štipendija Erasmus+ oz. Ceepus. Na drugem mestu se nahajajo zapleteni administrativni postopki prijave in pomanjkljivo znanje tujega jezika. Najmanjši oviri sta obveznosti v službi in pomanjkljivo znanje o programu študijske izmenjave. Slednje bi pomenilo, da so študentje na Fakulteti za upravo dobro ozaveščeni o programih študijske izmenjave.

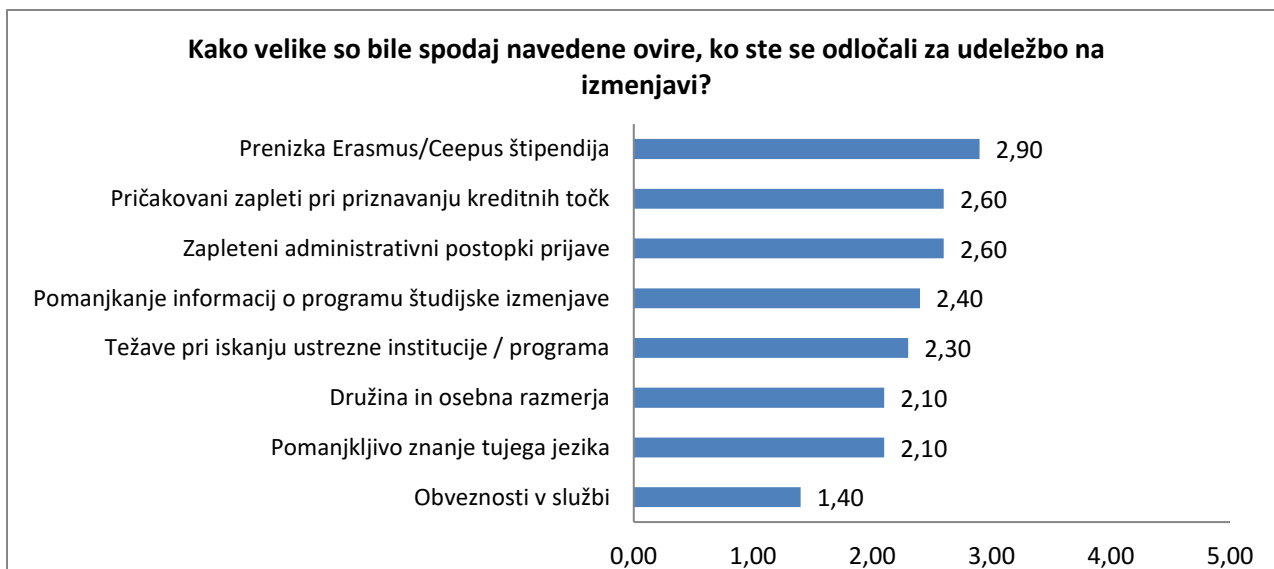
Grafikon 10: Največje ovire pri udeležbi študijske izmenjave

Vir: lasten

Na lestvici so nato ocenili ovire, in kot vidimo v grafikonu 11, nobena ovira ni presegla ocene 3 – srednje velika. Najbližje temu je prenizka štipendija Erasmus¹ in Ceepus. Vse ovire so ocenjene kot majhne razen obveznosti v službi, ki ima najmanjše povprečje in pomeni zelo majhno oviro.

Grafikon 11: Velikost ovir pri udeležbi študijske izmenjave

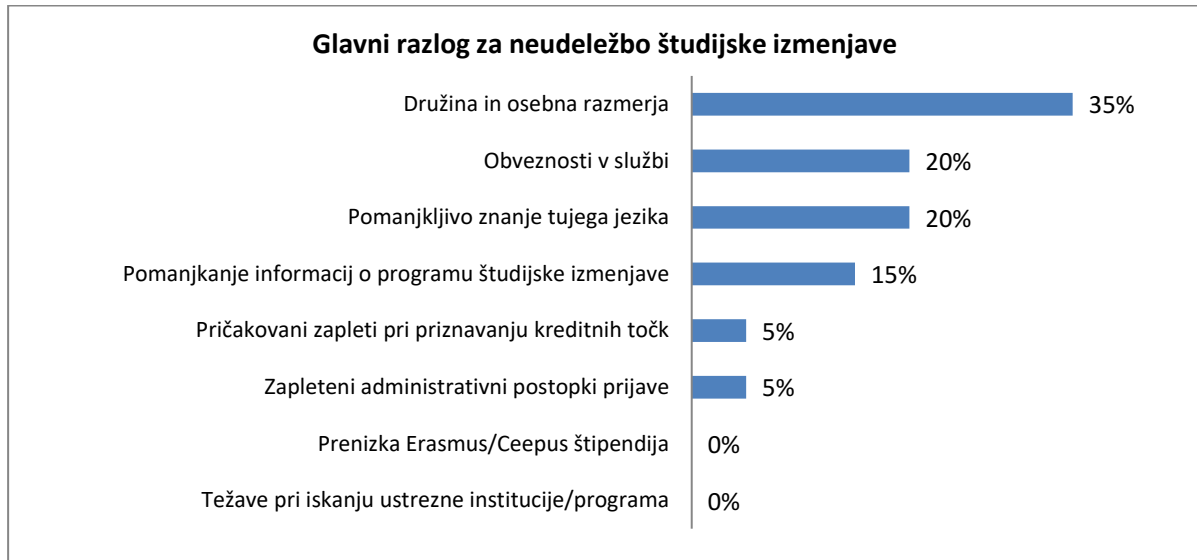

Vir: lasten

¹ Ker je nekaj anketirancev bilo na študijski izmenjavi pred letom 2014, ko se je program Erasmus preimenoval v Erasmus+, smo izraz "Erasmus" poenotili tako za Erasmus kot Erasmus+.

V grafikonu 12 so zopet naštet glavne ovire oz. v tem primeru razlogi, zakaj se študentje niso odločili za študij v tujini. 35 % anketirancev je kot glavni razlog navedlo družino in osebna razmerja, drugo mesto si delita obveznosti v službi in pomanjkljivo znanje tujega jezika. Prenizka štipendija Erasmus oz. Ceepus in težave pri iskanju ustrezne organizacije nobenemu od anketirancev nista predstavljali glavne ovire za udeležbo študijske izmenjave, kar pomeni, da se študentje niso dovolj pozanimali o programih študijske izmenjave.

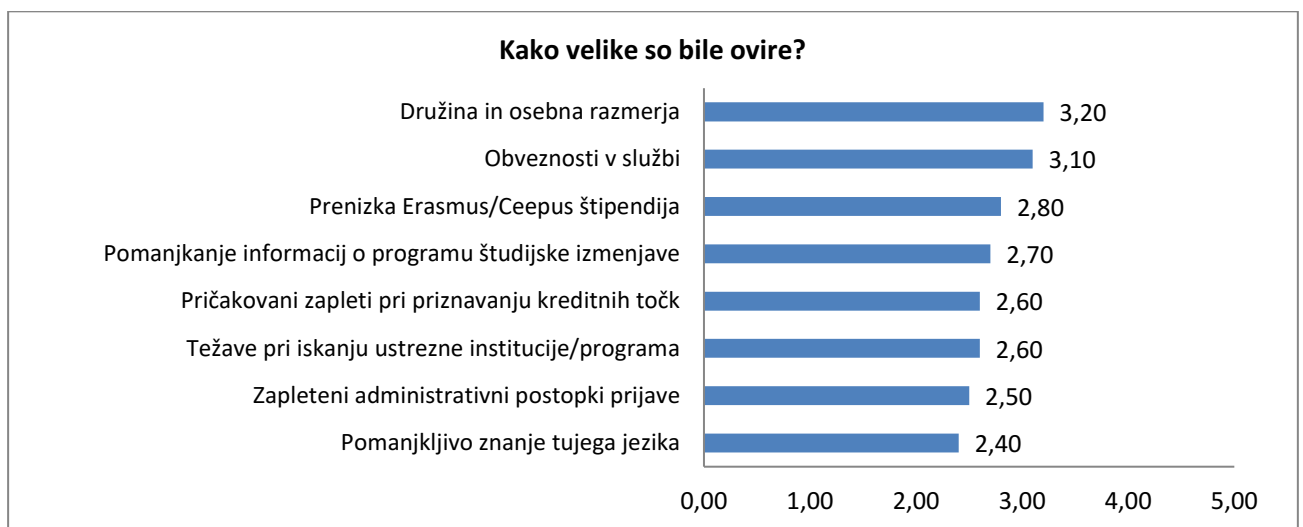
Grafikon 12: Glavni razlogi študentov za neudeležbo študijske izmenjave

Vir: lasten

Tudi pri lestvici v grafikonu 13 so družina in osebna razmerja kot obveznosti v službi predstavljeni kot glavne ovire pri študentih, ki se niso odločili za študijsko.

Grafikon 13: Velikost ovir pri neudeležbi študijske izmenjave

Vir: lasten

4.4 PREVERJANJE HIPOTEZ

Ko smo se lotili sestavljanja vprašalnika za ciljno skupino, torej študente Fakultete za upravo, smo si pred tem zastavili tri hipoteze, ki smo jih v raziskavi preverili. Za preverjanje hipotez smo poleg orodja Microsoft Office Excel uporabili tudi program SPSS (Statistical Package for the Social Sciences).

Hipoteza 1: Najpogostejši razlog za udeležbo študijske izmenjave je želja po življenjski izkušnji.

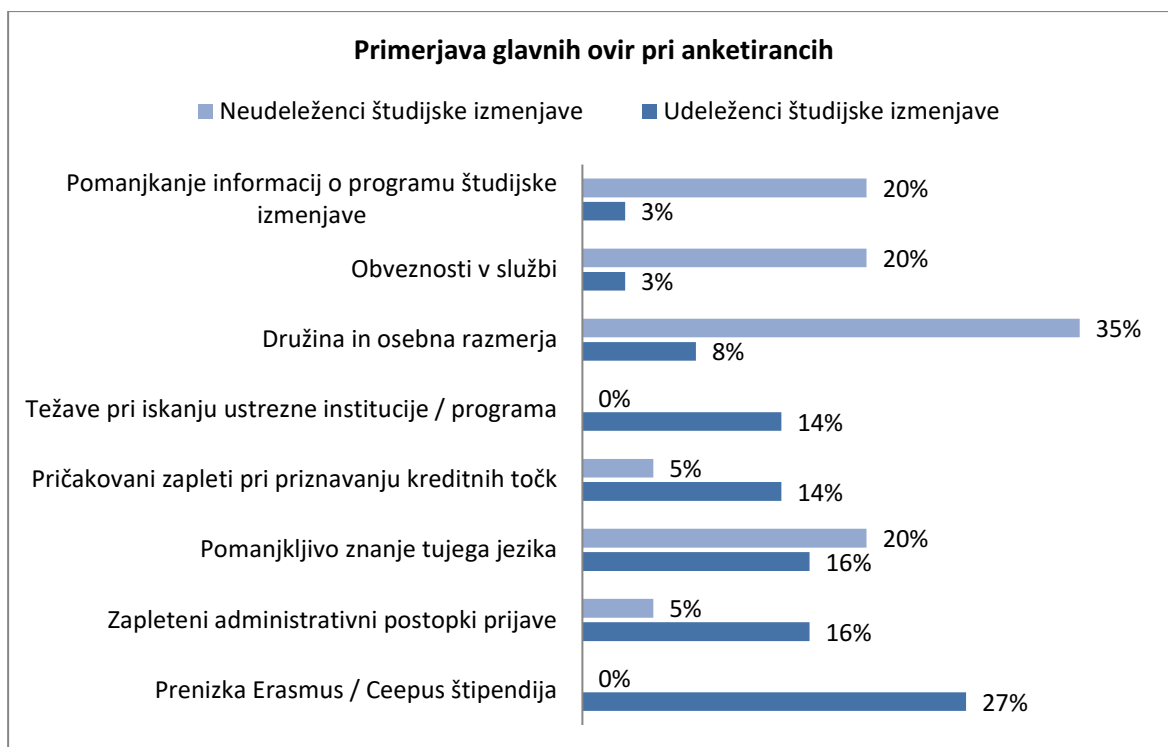
Preverili smo, pri katerem odgovoru je delež pri vprašanju "Kaj je oz. je bil glavni razlog za vašo udeležbo študijske izmenjave?" največji, in ugotovili, da udeležencem želja po življenjski izkušnji predstavlja glavni razlog za odhod na študij v tujino (glej grafikon 8). Ta delež na našem vzorcu znaša $17/37 = 47\%$. Hipotezo 1 (H1) lahko potrdimo.

Hipoteza 2: Nizka štipendija predstavlja največjo oviro pri odločitvi za izmenjavo (tako pri tistih, ki so se je udeležili, kot tistih, ki se je niso).

Skupni dejavnik udeležencem in neudeležencem študijske izmenjave so ovire, s katerimi so se soočili pred odhodom na izmenjavo oz. so razlog, zakaj se le-te niso udeležili. Pričakovali smo, da bo višina štipendije Erasmus oz. CEEPUS ključnega pomena za vse anketirance, toda kot prikazuje grafikon 14, vidimo, da to ne drži. Medtem ko udeležencem študijske izmenjave predstavlja višina štipendije ključno težavo, na neudeležence le-ta nima nobenega vpliva. Hipotezo 2 (H2) zato ovržemo.

Največji razlog za neudeležbo izmenjave predstavljajo družina in osebna razmerja. Predvidevamo lahko, da je za anketirance navezanost na bližnje tako velika, da se za študijsko izmenjavo ne bi odločili ne glede na višino štipendije.

Grafikon 14: Primerjava glavnih ovir pri udeležbi/neudeležbi študijske izmenjave

Vir: lasten

Hipoteza 3: Udeležencem izmenjave znanje tujega jezika predstavlja manjšo oviro kot neudeležencem.

V tabeli 1 so ocene oziroma povprečja ocen ovire pomanjkljivega znanja tujega jezika razdeljene med udeležence in neudeležence študijske izmenjave. Na to vprašanje je odgovorilo 37 udeležencev in 20 neudeležencev. Po izračunanih povprečjih ugotovimo, da anketiranim neudeležencem v povprečju (2,42) pomanjkljivo znanje tujega jezika predstavlja nekoliko večjo oviro kot anketiranim udeležencem študijske izmenjave (2,06).

Tabela 1: Opisne statistike dveh neodvisnih vzorcev

Opisne statistike				
Pomanjkljivo znanje tujega jezika	Ali ste trenutno oziroma ste bili na študijski izmenjavi?	N	povprečje	standardni odklon
	da		37	2,056
ne		20	2,421	1,502

Vir: lasten

V tabeli 2 so predstavljeni rezultati t-testa za neodvisne vzorce, ki nam povedo, da med udeleženci in neudeleženci pri 5 % tveganju ni značilnih razlik v povprečnem dojemljanju znanja tujega jezika kot oviro ($p = 0,367$). Torej lahko tretjo hipotezo (H3), da predstavlja

pomanjkljivo znanje angleškega jezika večjo oviro neudeležencem kot udeležencem študijske izmenjave, ovržemo.

Tabela 2: Rezultati t-testa neodvisnih vzorcev

Test neodvisnih vzorcev						
		Levenov test enakosti varianc		t-test za primerjavo povprečij		
		F	p-vrednost	t	stopnje prostosti	p-vrednost (dvorepa)
Pomanjkljivo znanje tujega jezika	Predpostavka enakosti varianc	,410	,525	-,909	53	,367
	Predpostavka različnosti varianc			-,884	33,950	,383

Vir: lasten

5 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu smo najprej spoznali, kaj je motivacija. Znotraj nje smo preučili motivacijske teorije in jih povezali s študijsko mobilnostjo. V vsaki teoriji smo zasledili potrebe in dejavnike, ki vplivajo na odločitev študenta za udeležbo študijske izmenjave. Nato smo opisali študijsko mobilnost, njen začetek, cilje ter programe izmenjave, ki jih ponuja Fakulteta za upravo. Pregledali smo dosedanje raziskave na področju motivacije za odhod na študij v tujino ter največje ovire, s katerimi so se študentje soočili pred odhodom oziroma se zaradi njih niso udeležili študijske izmenjave. Študije so pokazale, da večja kot je motivacija po dosežkih, večja je želja po študiju v tujini. Ker študijska izmenjava predstavlja nek izziv za študenta, pomeni udeležba le-te nek dosežek kot tudi samopotrditvev. Motivacijski dejavniki, ki so jih študije najbolj izpostavile, so imeti nove izkušnje, spoznati različne kulture, želja po potovanju, želja po samorazvoju ter povečati si možnosti za zaposlitev. Dosedanje ugotovitve smo nato vzeli za podlago v našem anketnem vprašalniku. Ugotovili smo, da je študente Fakultete za upravo za udeležbo izmenjave najbolj motivirala želja po življenjski izkušnji. Poleg tega sta na udeležence najbolj vplivali tudi želja po izboljšanju tujega jezika ter želja po izboljšanju poklicnih možnosti.

Na isti princip smo se nato lotili še ovir pri študijski mobilnosti. Dosedanje študije so pokazale, da je največ študentov – udeleženci in neudeleženci, imelo težave s prenizko štipendijo. Ovira, ki je prav tako imela velik vpliv v preteklosti, je nepriznavanje študijskih obveznosti oz. kreditnih točk, ki so jih pridobili na gostujoči fakulteti. Tudi tukaj smo dosedanje ugotovitve vzeli za podlago za naš anketni vprašalnik. Ugotovili smo, da se glavne ovire med udeleženci in neudeleženci razlikujejo.

Največja težava, s katero so se soočili udeleženci izmenjave, je prenizka štipendija Erasmus+ oz. CEEPUS. Le-ta v prihodnosti ne bi smela predstavljati takega problema, saj se bo proračun za Erasmus+ program za obdobje 2021–2027 kar podvojil. Evropska komisija je odločitev argumentirala z izjavo, da je program Erasmus+ ena najvidnejših zgodb o uspehu Evropske unije in da bodo še naprej ustvarjali priložnost za izobraževanje in mobilnost mladih. Poudarek bo na vključenost in doseganju večjega števila mladih iz prikrajšanih okolij. To bo več mladim omogočilo, da bi se preselili v drugo državo, da bi se tam učili ali delali. Program Erasmus+ bo v tem obdobju dosegel 30 milijard EUR.

Največjo oviro so za neudeležence študijske izmenjave predstavljali družina in osebna razmerja, ker je razumljivo, saj pol leta ali leto ni tako kratka doba. Toda v današnjem času, ko obstaja toliko nizkocenovnih letalskih ponudnikov in možnost pogovora preko mobilnih telefonov, se pomen razdalje zmanjša. V primeru, da pol leta predstavlja predolgo obdobje za posameznika, ima le-ta vedno na izbiro tudi poletno ali zimsko šolo, ki jo organizira Fakulteta za upravo s svojimi partnerskimi fakultetami. Ti tako imenovani kratki intenzivni

programi trajajo približno en ali dva tedna in predstavljajo nek vpogled v izkušnjo študijske izmenjave.

Strah, da se študentu po vrnitvi iz izmenjave na matično fakulteto ne bi upoštevale kreditne točke, je popolnoma neutemeljen. Pred odhodom na izmenjavo se učni predmeti matične fakultete uskladijo s predmeti fakultete gostiteljice in s tem zagotovi, da bo študent na izmenjavi pridobil vsa znanja, ki jih zahteva od njega matična fakulteta. To se uredi s podpisom Študijskega sporazuma. Na podoben princip poteka iskanje ustrezne institucije oz. programa. Vse fakultete, ki so na izbiro za izmenjavo, so partnerske fakultete, s katerimi Fakulteta za upravo sodeluje že nekaj časa in je njihov študijski program preverjen. Na spletni strani Fakultete za upravo so objavljene vse partnerske univerze in vsaka od njih ima še svojo spletno stran, na kateri se lahko natančneje pozanimamo o njihovih študijskih programih in proučimo, kateri od njih bi bil za nas najprimernejši.

Administrativni postopki prijave na izmenjavo delujejo zapleteni in študenta čaka še ogromno papirologije tudi ob prihodu, vendar vse skupaj ni tako strašno, kot deluje na prvi pogled. Za večino študentov je to eno izmed prvič srečanj z odgovornostjo, saj morajo poskrbeti za vso potrebno dokumentacijo. Toda kot smo videli, so imeli študenti veliko podpore od drugih študentov, ki so že šli čez proces prijave, in od mednarodne pisarne, ki vedno z veseljem priskoči na pomoč.

Velik del študijske izmenjave predstavlja komunikacija v tujem jeziku. Vsa predavanja, vaje kot tudi vsakodnevni pogovori s sošolci, prijatelji ipd. potekajo večinoma v angleščini. Če nekdo ni vajen govora v tujem jeziku, zna biti to na začetku izmenjave res malo naporno. Toda temu se hitro prilagodiš in kmalu opaziš, da le redkokdo govori tuji jezik popolno. Sama nisem niti enkrat opazila, da bi se komu zaradi slabšega znanja tujega jezika posmehovali, kvečjemu nasprotno – vsi smo si med seboj pomagali pri iskanju "pravih" besed. Na Fakulteti za upravo se že v prvem letniku srečamo s predmetom angleški/nemški jezik, kjer naj bi pridobili potrebno znanje oziroma nadgradnjo tujega jezika. Vedno pa so na razpolago tudi različni jezikovni tečaji, ki se jih lahko udeležimo, če želimo izboljšati znanje tujega jezika in se bolj pripraviti na študij v tuji državi.

Marsikdo med študijem opravlja tudi študentsko delo. Za nekoga bo to morda tudi prva redna služba, zato jemlje to delo (čeprav je "zgolj" študentsko) zelo resno. Po drugi strani pa izkušnje kažejo, da tisti, ki so se izmenjave udeležili, kasneje lažje in hitreje najdejo zaposlitev.

Kot sem že omenila, sem se študijske izmenjave tudi sama udeležila in jo toplo priporočam čisto vsakemu. Kar me je najbolj motiviralo za odhod, je vedenje, da je to neka unikatna priložnost, kjer spoznaš nove kulture in običaje, nove ljudi, in v končni fazi tudi samega sebe. Ogromno pridobiš na svoji samostojnosti in samozavesti. Izmenjava je zame pomenila

nek beg iz vsakdanje rutine. Največji izziv je tudi meni predstavljala takrat ne tako visoka Erasmus+ štipendija, zato me zelo veseli, da ta za prihodnje generacije ne bi smela predstavljati velike težave.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

- Brejc, M. (2004). *Ljudje in organizacija v javni upravi*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Cornet F. (2015). Student Mobility in European Higher Education. *Journal of Higher Education and Lifelong Learning*, 22, 57–66.
- Černetič, M. (2007). *Management in sociologija organizacij*. Kranj: Moderna organizacija.
- Dimovski, V., Penger, S., & Žnidaršič, J. (2005). *Sodobni management*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- European Commission. (2015). *Erasmus: Facts, figures and trends. The European Union support for student and staff exchanges and university cooperation in 2013–14*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2766/76447
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., Donnelly, J. H., & Konopaske, R. (2012). *Organizations: Behavior, structure, processes*. New York: McGraw-Hill.
- Janson, K., Schomburg, H., & Teichler, U. (2009). *The professional value of ERASMUS mobility*. Bonn: Lemmens Medien GmbH.
- Knight, J. (2006). *Higher education crossing borders: A guide to the implications of the general agreement on trade in services (GATS) for cross-border education*. Vancouver: Commonwealth of Learning & Paris: UNESCO.
- Krzaklewska, E. (2008). Chapter five why study abroad? An analysis of erasmus students' motivations V M. Byram & F. Dervin (ur.) *Students, staff and academic mobility in higher education* (str. 82 - 91). Newcastle: Cambridge scholar publishing.
- Li, M., Olson, J. E., & Frieze, I. H. (2013). Students' Study Abroad Plans: The Influence of Motivational and Personality Factors. *Frontiers: The interdisciplinary journal of study abroad*, 23, 73–89.
- Lipičnik, B. (1994). Motivacija in motiviranje. V S. Možina, B. Kavčič, M. Tavčar, D. Pučko, Š. Ivanko, B. Lipičnik & R. Bohinc idr. *Management* (str. 488-523). Radovljica: Didakta.
- Lipičnik, B. (1998). *Ravnanje z ljudmi pri delu*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Lipičnik, B. Motivacija. V R. Kaše, B. Lipičnik, K. Mihelič & N. Zupan (2007). *Organizacijsko vedenje: Zbirka tekstov za študij in gradiv za vaje* (str. 67-92). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

- Marzel, K. (2000). Pomen motivacije za razvoj, pripadnost in delovno uspešnost upravnih enot v Republiki Sloveniji. *Teorija in praksa*, 37(2), 348–363.
- Mazzarol, T., & Soutar, G. N. (2002). “Push-pull” factors influencing international student destination choice. *International Journal of Educational Management*, 16(2), 82–90.
- Naoum, S. (2001). *People and organizational management in construction*. London: Thomas Telford.
- Nyaupane, G. P., Paris, C. M., & Teye, V. (2010). Why do students study abroad? Exploring motivations beyond earning academic credits. *Tourism Analysis*, 15(2), 263–267.
- Rivza, B., & Teichler, U. (2007). The changing role of student mobility. *Higher Education Policy*, 20(4), 457–475.
- Souto-Otero, M., Huisman, J., Beerkens, M., De Wit, H., & Vujić, S. (2013). Barriers to international student mobility: Evidence from the Erasmus program. *Educational Researcher*, 42(2), 70–77.
- Teichler, U. (2015). The impact of temporary study abroad. *Eurosla Monographs Series*, 4, 15–32.
- Understanding and managing organizational behavior. (2006) Los Alamitos: Delta publishing company.
- Verbik, L., & Lasanowski, V. (2007). International student mobility: Patterns and trends. *World Education News and Reviews*, 20(10), 1–16.

PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Kratko ime ankete: Anketa

Dolgo ime ankete: Analiza motivacijskih dejavnikov in ovir za udeležbo na študijski izmenjavi

Število vprašanj: 13

Anketa je zaključena.

Aktivna od: 13.03.2019

Aktivna do: 13.06.2019

Avtor: eg6112

Spreminjal: eg6112

Dne: 03.03.2019

Dne: 06.04.2019

Opis:

Pozdravljeni! Sem Eva Gojković, študentka Fakultete za upravo. Pripravljam diplomsko nalogo z naslovom Analiza motivacijskih dejavnikov in ovir za udeležbo na študijski izmenjavi. Moj namen je ugotoviti glavne dejavnike, ki vplivajo na ne/udeležbo študijske izmenjave. Vaše sodelovanje (študentov Fakultete za upravo) je za raziskavo ključno, saj lahko le z vašimi odgovori dobim vpogled v proces odločanja za študijsko izmenjavo pri posamezniku ter znotraj tega pomen posameznih dejavnikov. Anketa je anonimna in za odgovarjanje boste porabili približno 5 minut. Podatki se bodo zbirali strogo zaupno in se bodo analizirali na splošno. Uporabljali se bodo izključno za pripravo te diplomske naloge. Za sodelovanje se vam zahvaljujem.

Q1 - Ali ste trenutno oziroma ste bili na študijski izmenjavi?

- Da
 Ne

IF (1) Q1 = [1]

Q2 - V katerem letniku ste odšli na študijsko izmenjavo?

Možnih je več odgovorov

2. letniku prve stopnje
 3. letniku prve stopnje
 1. letniku druge stopnje
 2. letniku druge stopnje

IF (1) Q1 = [1]**Q3 - Kdo vas je pri vaši odločitvi najbolj motiviral oz. podpiral? (Možen je samo en odgovor)**

- Družina
- Prijatelji
- Partner/ka
- Profesorji
- Mednarodna pisarna FU
- Drugi študentje, ki so bili na izmenjavi

IF (1) Q1 = [1]**Q4 - Koliko so vas spodaj navedeni motivirali oz. podpirali, da se odločite za udeležbo na izmenjavi?**

	Sploh nič	Nič	Malo	Precej	Zelo
Družina	☐	☐	☐	☐	☐
Prijatelji	☐	☐	☐	☐	☐
Partnerk/ka	☐	☐	☐	☐	☐
Profesorji	☐	☐	☐	☐	☐
Mednarodna pisarna FU	☐	☐	☐	☐	☐
Drugi študentje, ki so bili na izmenjavi	☐	☐	☐	☐	☐

IF (1) Q1 = [1]**Q5 - Kaj je oz. je bil glavni razlog za vašo udeležbo študijske izmenjave? (Možen je samo en odgovor)**

- Življenjska izkušnja
- Študij v tuji državi
- Spoznavanje različnih kultur
- Želja po neodvisnosti
- Pridobitev akademskega znanja
- Želja po izboljšanju poklicnih možnosti
- Izboljšanje tujega jezika
- Zabavati se

IF (1) Q1 = [1]**Q6 - Koliko so vplivali spodaj navedeni razlogi za vašo udeležbo na izmenjavi?**

	Sploh ne vpliva	Ne vpliva	Niti vpliva, niti ne vpliva	Vpliva	Zelo vpliva
Življenjska izkušnja	☐	☐	☐	☐	☐

	Sploh ne vpliva	Ne vpliva	Niti vpliva, niti ne vpliva	Vpliva	Zelo vpliva
Študij v tuji državi	☐	☐	☐	☐	☐
Spoznavanje različnih kultur	☐	☐	☐	☐	☐
Želja po neodvisnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Pridobitev akademskega znanja	☐	☐	☐	☐	☐
Želja po izboljšanju poklicnih možnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Izboljšanje tujega jezika	☐	☐	☐	☐	☐
Zabavati se	☐	☐	☐	☐	☐

IF (1) Q1 = [1]

Q7 - Katera ovira je bila največja pri razmišljanju o vaši udeležbi na izmenjavi? (Možen je samo en odgovor)

- Pomanjkanje informacij o programu študijske izmenjave
- Težave pri iskanju ustrezne institucije / programa
- Pomanjkljivo znanje tujega jezika
- Družina in osebna razmerja
- Obveznosti v službi
- Prenizka Erasmus/ Ceepus štipendija
- Zapleteni administrativni postopki prijave
- Pričakovani zapleti pri priznavanju kreditnih točk

IF (1) Q1 = [1]

Q8 - Kako velike so bile spodaj navedene ovire, ko ste se odločali za udeležbo na izmenjavi?

	Zelo majhna	Majhna	Srednje velika	Velika	Zelo velika
Pomanjkanje informacij o programu študijske izmenjave	☐	☐	☐	☐	☐
Težave pri iskanju ustrezne institucije / programa	☐	☐	☐	☐	☐
Pomanjkljivo znanje tujega jezika	☐	☐	☐	☐	☐
Družina in osebna razmerja	☐	☐	☐	☐	☐
Obveznosti v službi	☐	☐	☐	☐	☐
Prenizka Erasmus/ Ceepus štipendija	☐	☐	☐	☐	☐
Zapleteni administrativni postopki prijave	☐	☐	☐	☐	☐
Pričakovani zapleti pri priznavanju kreditnih točk	☐	☐	☐	☐	☐

IF (2) Q1 = [2]

Q9 - Kaj je oz. je bil glavni razlog za vašo neudeležbo študijske izmenjave ? (Možen je samo en odgovor)

- Pomanjkanje informacij o programu študijske izmenjave
- Težave pri iskanju ustrezne institucije/programa
- Pomanjkljivo znanje tujega jezika
- Družina in osebna razmerja
- Obveznosti v službi
- Prenizka Erasmus/Ceepus štipendija
- Zapleteni administrativni postopki prijave
- Pričakovani zapleti pri priznavanju kreditnih točk

IF (2) Q1 = [2]

Q10 - Kako velike so bile spodaj navedene ovire pri vaši odločitvi, da se izmenjave ne boste udeležili?

	Zelo majhna	Majhna	Srednje velika	Velika	Zelo velika
Pomanjkanje informacij o programu študijske izmenjave	☐	☐	☐	☐	☐
Težave pri iskanju ustrezne institucije/programa	☐	☐	☐	☐	☐
Pomanjkljivo znanje tujega jezika	☐	☐	☐	☐	☐
Družina in osebna razmerja	☐	☐	☐	☐	☐
Obveznosti v službi	☐	☐	☐	☐	☐
Prenizka Erasmus/Ceepus štipendija	☐	☐	☐	☐	☐
Zapleteni administrativni postopki prijave	☐	☐	☐	☐	☐
Pričakovani zapleti pri priznavanju kreditnih točk	☐	☐	☐	☐	☐

Q11 - Koliko ste stari?

XSPOL - Spol:

- Ženski
- Moški

Q12 - Kateri letnik trenutno obiskujete?

- 2. letnik prve stopnje
- 3. letnik prve stopnje
- 1. letnik druge stopnje
- 2. letnik druge stopnje
- Absolvent
- Študij sem že zaključil/a